NOSZTALGIA RÁDIÓ HÍRÚJSÁG
75.
2010. NOVEMBER-DECEMBER
XIII. ÉVFOLYAM 6. SZÁM

Kellemes Karácsonyi Ünnepeket!

Orion AT 759-O Oretta

Standard Kisszuper 1940-41

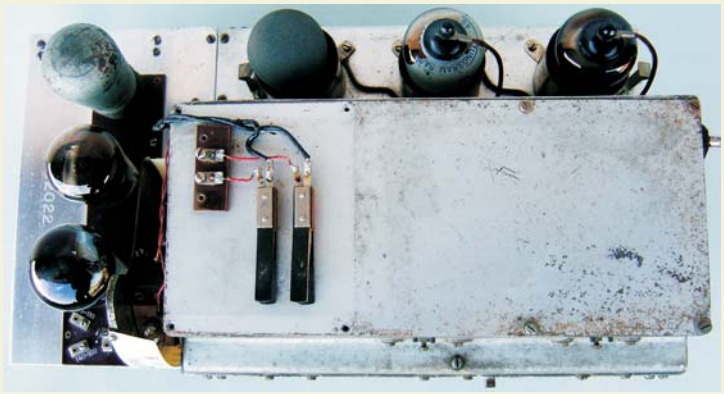

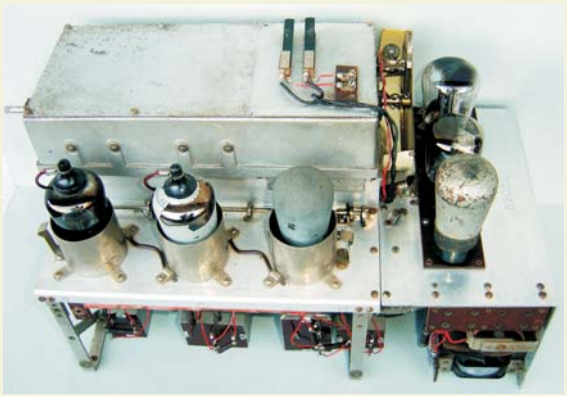
Standard Rex 1930-31

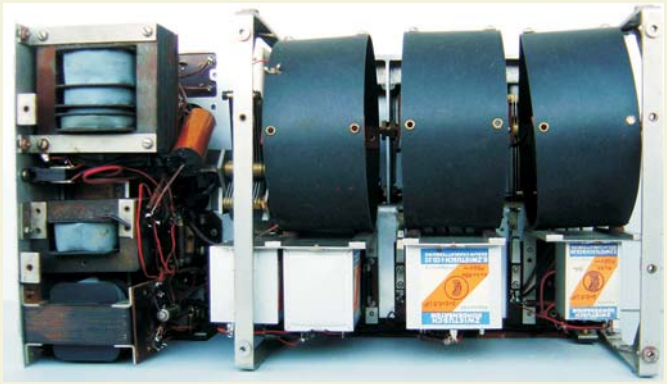
TARTALOMBÓL:

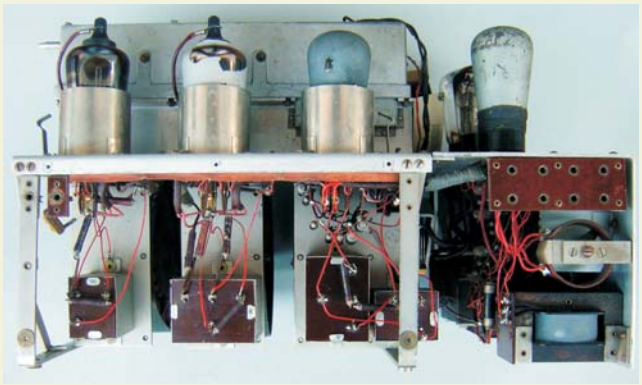
Standard Rex 1930-31
Régi rádiók rajongója
Bologna 2010. szeptember 20.
A magyar rádióipar fejlődése
Orion AT759-O Oretta TV
Standard Kisszuper 1940-41
Hálózati Hartley 1930
A sors szeszélye....

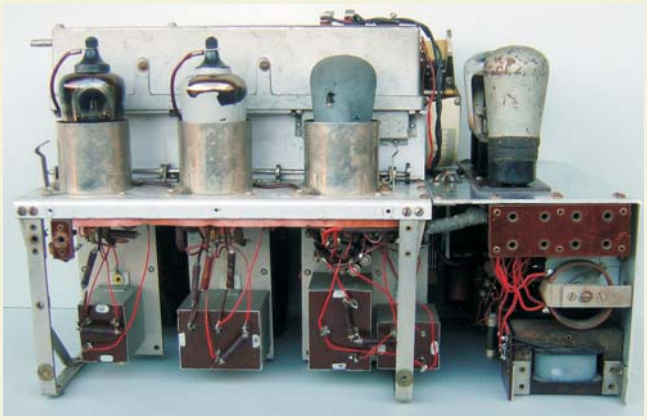
Standard REX

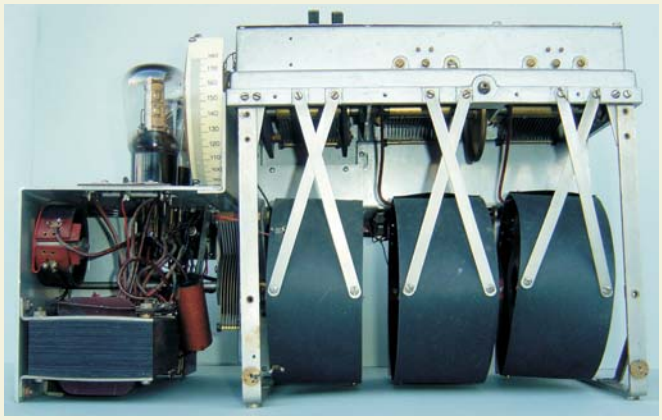

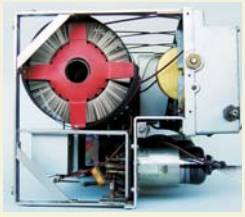

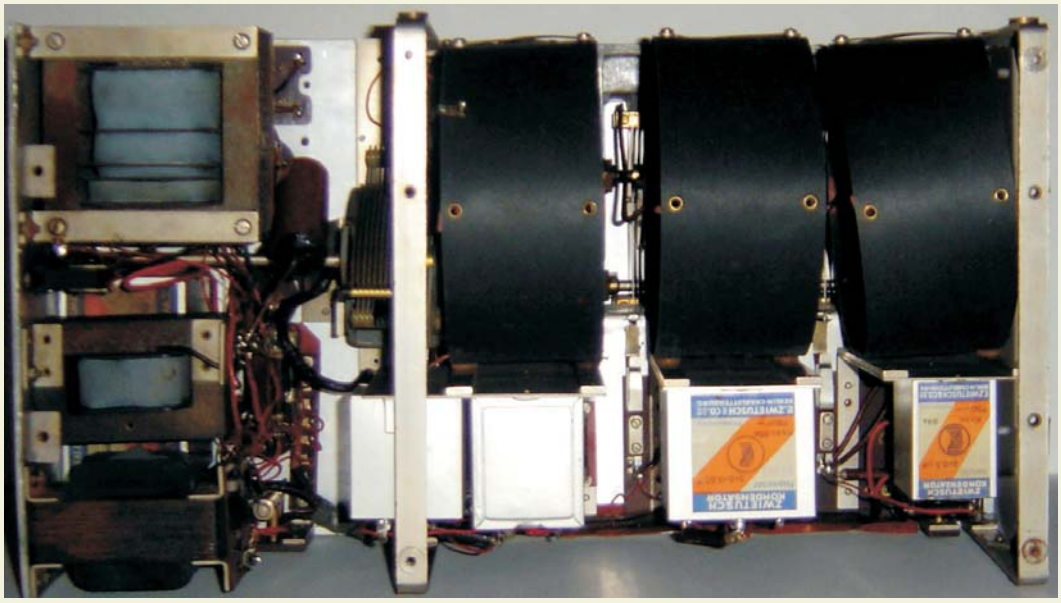

NOSZTALGIA
RÁDIÓ
HÍRÚJSÁG

2010. november-december
XIII. 6. szám

RMK Nosztalgia Rádió Egyesület lapja

Megjelenik kéthavonta, ingyenesen az Egyesület tagjai részére

Főszerkesztő: Kóger László
Szerkesztés: Biliczky István
Tördelés: Heim Bettina
Kiadás: Szécsényi Lajos

A kiadványt támogatja:
GraphiCool Design Stúdió
Budapest, tel.: 212-7326
Pirehab Kft.
Debrecen, tel.: 52/458-900

RMK Nosztalgia Rádió Egyesület székhelye:
1800 Bp., Bródy S. u. 5-7.

Elnök: Kóger László
tel.: (06-30) 378-6633
kogerradio@citromail.hu

Titkár: Simoncsics László
tel.: (06-1) 410-6193
simoncsics.laszlo@t-online

Pénztáros: Irházi Sándor
tel.: (06-30) 986-0696

Adószám: 18167663-1-42

Hírdetések feladása: Kóger Lászlónál
tel.: (06-22) 381-649,
(06-30) 378-6633
Postai úton:
Kóger László
8000 Székesfehérvár,
Sajó u. 9.
e-mail-ben:
biliczky.istvan@guardian.hu

Klubhírek

Jó hír: számlánkra megérkezett 403.539.- Ft a felajánlott adó 1 %-okból. Ezt az elképzelésem szerint nem használjuk fel, hanem tartalékoljuk a jövő évre. Az idén úgy néz ki, hogy kb. 300 eFt marad az év végén. Pályázatunkat sajnos formai okokra hivatkozva elutasították, bár még hiánypótlásnál tartunk. Így 700 eFt-ot le is köthetünk akár 1 évre is könyvkiadás céljaira, az év elején tervezett kb. 1 millió Ft helyett. Ez is jó eredmény, ha a pályázati pénz meglenne, meg lett volna a tervezett 1 millió is.
A magyar rádióműsorszórás az idén 85 éves, igaz nem olyan, mint a 70 vagy 75, de azért ez is kerek évforduló. Lapunk viszont jelenleg a 75-ös számot viseli.
Az idén megvalósult az álom, igaz csak néhányunk számára, eljutottunk tízen a Bolognai Marconi Múzeumba. Lapunkban bőséges beszámolót, képi anyagot láthatunk róla. Felejthetetlen élmény, sok-sok érdekes dolgot láttunk ott. Örömmel írom le azt, hogy akik szeretnék látni, illetve lemaradtak róla, lesz lehetőségük rá, 2011-ben újra megszervezzük. Nagyjából az időpont is adott, 2011. szeptember második hétvégéjétől, az a hét a legkedvezőbb a szállás szempontjából. Aki jönni akar erre készülhet. A szállás Jesoló mellett Cavallinóban van, a Garden Paradiso négycsillagos üdülőtelepen, mely Velencétől is kb. 15-20. percre található. Kényelmes, mindennel felszerelt faházas apartmanok 4 személyesek, egy hétre 320 Euró körül van az ár 4 személyre. Ha valaki csak 4-5 napra jön, annyi időre is megéri. Mi még egy hét után is szívesen maradtunk volna, Olaszország szeptember elején is gyönyörű.
Jelen karácsonyi bővített számunk kicsit "Standard számnak" sikeredett, egy igazi nagy ágyut a Rexet ismerhetjük meg. Ezenkívül a Kisszupert szintén a Standard gyártól.
A televíziózásról is olvashatunk, én szenzációsnak és igen fontosnak tartom azt a felismerést, hogy nálunk Magyarországon is volt Nipkow-tárcsás televízió. Örömmel üdvözöltem az Oretta TV ismertetését, remélem Millinghoffer Józsi és mások is kedvet kapnak a magyar tv-k ismertetésére.
Sajnos a címlista frissítésére mindössze néhányan jeleztek változást, így a közgyűlés után, a következő számban közöljük az aktualizált listát.
Az előző számban levő felhívásomra szinte senki nem jelentkezett, ennyire nem lenne rádiós anyag senkinél a 20-as évekből? Vagy senkit nem érdekel, hogy minél jobban összeálljon az anyag a könyvkiadáshoz? Mindenesetre én csinálom a dokumentálási munkát tovább a rendelkezésemre álló anyagokból.
Többször is felmerült, már többekkel való beszélgetések folyamán, internetes jelenléte egyesületünknek kritikán alúli. Mindenki tudja, hogy a számítástechnika nem az erősségem, úgyhogy ehhez segítséget kérek. Lapunk szerkesztéséhez is jó lenne egy kis segítség, legalább abban a formában, hogy minél több írást, ismertetőt kérek leközlésre. Amióta lekötöttem magam, főállásban munkahelyen dolgozom, nekem sincs annyi időm, mint ezelőtt.

Kóger László

Adó 1 %

Lassan itt az év vége és ismét kezdődik az adóbevallások ideje. Fejtsünk ki propagandát a család és az ismerősök körében az adó 1 % elnyeréséért. Név: Rádiógyűjtők Magyarországi Klubja Egyesület 1800 Budapest, Bródy Sándor út 5-7. Adószám: 18167663-1-42.

Laptársaink tartalmából

Funkgeschichte Nr. 193 (www.gfgf.org)
Címoldal: LORENZ – ERK 327 rövidhullámú vevő (1. kép). Rádiózástörténet: A rendszeres adások megindulásának előzményei (2. rész). Alkatrészek: Köln E 52 biztosítékok. Készülék: Sachsenwerk Olympia 54 W (1937, vetített állomásnévskálával)

La Scala Parlante 2010. szeptember (www.aireradio.org)
Készülékek: Telefunken T-30W (1928), Philips 2511 (1929), ALLOCCHIO-BACCHINI Mod. 530. Katonai: Német Wehrmacht állomás MW.E.c. (1941). Műszer: Hanggenerátor O.H.M. 1271. Hogy működik a cinkit oszcillátor? A finn rádiózás ismertetése.

Antique Radio Magazine No 97 (www.antiqueradio.it)
Cégtörténet: GLORIETTE RADIO. Készülékek: ANSALDO LORENZ mod. A.L. 66 Rex („barokk" stílusban 2. kép), SITI mod. 530, Svéd LUXOR RADIO Skantic mod. Sv16. Galéria: Szuperheterodinok. GRUNDIG Gloria 51 GW (visszacsatolt egyenes vevő VEL 11 csővel 1951-ből! 3. kép). Olasz tranzisztoros vevők. GOODMANS One-Ten.

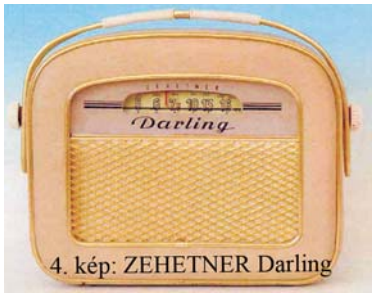
Radiobote 2010. szeptember-október (fc@minervaradio.com)
Sorozat: Az osztrák rádióipar a háború után (1945 – '50, 4. rész). Detektoros: JACOBI Vocaphon Baby. Hordozható: ZEHETNER Darling (4. kép). Katonai: Átvételi bélyegzők a rádiókon és alkatrészeken.

Simoncsics László

1. kép: Lorenz ERK 327

2. kép: A.L. 66 REX

3. kép: GRUNDIG Gloria 51 GW

4. kép: ZEHETNER Darling

Modern végerősitő-csövek

Az utóbbi években a vezető készülékgyárak egyre nagyobb sulyt helyeznek a kisszuper géptipusok kidolgozására. Elősegiti ezt az irányzatot az is, hogy a tökéletesebb árnyékolási módszerek lehetővé teszik a kisszuperek fejlődéséhez legalkalmasabb csőkombinációk megépitését is. Igy például a tavaly, a *Tungsram-gyár* által kidolgozott és piacra hozott EBL1 csőnél a dióda és pentóda rész között 50-szeres erősités lehetséges. Az EBL1-es csőnél is fontosabbak a trióda-végpentóda kombinációk. A *Tungsram-gyár* két ilyen tipust dolgozott ki. Az egyiket, a VCL11-et a népvevőkészülék céljaira épitették. Ez 50 mA fütés mellett 90 voltos feszültséget kiván. Az alkalmazott fütőszál jóval vékonyabb a legfinomabb hajszálnál is. Elképzelhető, hogy a katódcsövecske belsejében elhelyezett kétszer spiralizált fütőszál szigetelése milyen nehéz gyártási kérdéseket vetett fel. Hosszas kisérletezés után, olyan szerkezeti megoldást sikerült találni, mely a csövek fütőszálérzékenységét mechanikai behatásokkal szemben jóformán megszüntette. E tulajdonságuknál fogva a csövek tulszárnyalják a külföldi piacokon található hasonló megoldásokat.

A VCL11 cső, mint mondtuk, tisztára népvevőkészülék számára készült és csak e készülékben található viszonyokra alkalmazható sikerrel. Más kapcsolásokban könnyen léphet fel begerjedés. E csőnél ugyanis a triódarész pentódarész felett van és igy a trióda rácsvezeték a pentódarész mellett halad.

Az ECL11-es csőnél egy rendkivül nagy erősitési tényezőjü (80) és igen jó audion-tulajdonságokkal biró trióda található a pentódarész alatt. A pentódarész az EL3-as elektromos tulajdonságaival bir, tehát nagy meredekségü és cca. 60.000 ohmos belső ellenállásu. A cső fütőáramteljesitménye alig nagyobb, mint az EL3-as csőé, ugyhogy aránylag kis fütőteljesitménnyel ugy a trióda-, mint a pentódarész működésképessé tehető. Érdekes, hogy néhány évvel ezelőtt egy burában még szinte lehetetlennek vélték megvalósitani az olyan nagy hangfrekvencia-erősitést, amilyen e csővel elérhető. Ez az erősités azonban legnagyobb mértékben hasznositható azáltal, hogy a készülékben negativ visszacsatolást alkalmazunk és a hangszint javitjuk. A rendszerek és ezen belül az egyes rácsok felerősitése nagy követelményeket ró a csőépitőre. Ezeket a követelményeket a gyár csak akkor oldhatja meg sikerrel, ha *századmilliméteres* toleranciákkal képes gyártani alkatrészeket. Megállapithatjuk, hogy a közeljövőben tömeges felhasználásra kerülő ECL-csövek, melyek a kisszuper gyártást nagy lépéssel viszik majd előre, a *Tungsram-gyár* legkomolyabb alkotásai közé tartoznak.

Forrás: RT 1940/6. sz

H. J.

Standard Rex KIRB 1604/1 1930-31

Nomen est omen –a név kötelez. A Standard Rex egykori konstruktőrei jól ismerhették a latin mondást, mert a készülék minden részletében „király". Ilyen szintű egyenes vevőt sem akkor sem később nem készítettek. Pedig az 5+1 csöves Orion 7050 vagy az egy csővel „szerényebb" Telefongyári Olimpikon igen komoly és drága készülékek voltak, még sem ez a szint. A Rex egyszeri és megismételhetetlen. Ilyen formavilággal, átgondolt kapcsolástechnikával és megvalósítással nem találkozunk egyetlen rádiógyártó palettáján sem. A Standard 1930-1931–es kínálatában a Rex mellett a 3A (és két változata) szerepel. A „15 év Standard Radio" kiadványban a Rex a 3A kicsit felpumpált változatának tűnik a bélyegszerű képen. Aztán a kapcsolási rajz és a valóságos megjelenés nyilvánvalóvá teszi, hogy két külön kategóriába tartoznak. (Természetesen ettől még szeretjük a 3A-t is. A Nosztalgia Rádió hírújság 2001. augusztusi és októberi számaiban Simoncsics László, a decemberiben Kóger László írt a „kistestvérekről" igen részletesen). A Standard ezzel a rádióval az egyenes vevők piacán egészen kiválót alkotott mind a külső-belső megjelenés mind az áramköri kialakítás tekintetében. Az üzleti siker csak valószínűsíthető 80 év távlatából. A Standard gyár tervezői bizonyára apait-anyait beleadtak, hogy a bevezetésként idézett latin mondásnak megfeleljen alkotásuk. Számomra ez nem kétséges és remélem, hogy a következő leírás másokat is meggyőz erről.

1. Készülékház

A Standard mindig is nagy figyelmet szentelt a készülékdobozok szép, sokszor extravagáns kialakítására, de ennyire elegáns, letisztult dobozt többet nem készített (kivétel a hasonló kivitelű Super Rex). Egyszerű téglaforma, lekerekített élekkel, mégis első pillantásra megragadja a figyelmet, mint egy aranytömb. Az 51*33*30 cm-es külső méretek az aranymetszés arányát közelítik –nyilván nem véletlenül. Anyaga tömör dió, gyönyörű sötétbarna színnel. Bár kezelőszervekben nincs hiány, az előlapon csak két nyolcszögletű, kicsit hosszúkás, sárgaréz öntvény díszkeret található, melyek a megjelenést döntően meghatározzák. A korabeli fekete-fehér fényképeken is szinte vonzzák a tekintetet. A jobb oldali ablakban a hátulról megvilágított, 180-as beosztású skála aktuális értéke látható, a bal oldaliból egy nagyon szép, egyedi kialakítású gomb emelkedik ki és szolgál az egy-gomb hangolásra. Körben recézett, 30 mm átmérőjű korong az alap, melyből egy nyolcszirmú virág –talán őszirózsa vagy dália- domborodik ki. Ilyen gombot egyetlen készüléken –még a Super Rex-en sem használtak később. Ezzel a megjelenéssel, egy antik bútorokkal berendezett szobabelsőbe is szépen beleillett. Inkább tűnik első pillantásra egy nagyobbacska ékszerdoboznak, mint a kor csúcs készülékének. Természetesen az ára is ehhez mért volt: 870 pengőt kértek érte hangszóró nélkül. (Forrás: A magyar rádiózás története és

a vevőkészülékek katalógusa). A többi kezelőszerv az oldalakon található. Jobb oldalon van a hálózati kapcsoló valamint a visszacsatolást szabályozó és az első RF cső előfeszültségét állító kerek, recés gombok.A hálózati kapcsoló alsó állásában van bekapcsolva a rádió, az előfeszültség változtatásával állítható a hangerő. Érdekes és nem túl praktikus módon a szabályozó potméter tengelye a kapcsoló műanyag keretét töri át. Ezen vannak a feliratok is angol nyelven (ON, OFF és R egy nyíllal).
A visszacsatolás szabályzó gomb alatt egy fém korong van V és nyíl gravírozással. Baloldalon a hullámváltásra és a visszacsatolás kiegyenlítésére szolgáló 2 darab egyforma karos-gomb található. Alattuk, apró szögekkel rögzített fém korongokon találhatók a gravírozott feliratok. A hullámváltónál GR, 2000 és 600, a visszacsatolást kiegyenlítő gomb alatt S és két ellentétes irányú nyíl. A rádió kezelőszervei különböznek a később használtaktól. A legnagyobb eltérés, hogy valamennyiben 8mm átmérőjű a furat. A hátoldal felsőrészén 5 darab 30mm átmérőjű nyílás található a csövek termelte hő elvezetésére. Díszítésükre áttört, feketére festett fém lemezkorongok szolgálnak. Mintázatuk katedrálisok rozettáit idézi. Jobb oldalt, alul, egy nagyobb ablak található a hangszóró, a fejhallgató és a gramofon csatlakozások számára szintén angol rövidítésekkel: LS, PH, GR1és GR2. Ezeket a betűket a kivágást takaró műanyag keretbe préselték és fehér színnel kiemelték. E mellett lép be a hálózati zsinór is egy fából esztergált törés gátlón keresztül. Lejjebb még egy kör alakú nyílás van, melyen keresztül csavarhúzóval, brumm minimum állítható. A bal felső sarokban két banánhüvely szolgál az antenna és a föld csatlakoztatására A és G felirattal. A doboz teteje nyitható. Hátrahajlását egy vékony lánc határolja. Lezárva, a Standardyne-nél is használt hernyócsavaros megoldással rögzíthető. A készülékházon nincs semmilyen szöveg vagy logó, hanem a nyitható tető belső oldalán, a bal felső sarokban található egy kis szögletes fém táblán a „Standard" név, a jól ismert, kissé szálkás betűkkel. A tető nyitásakor a készülék automatikusan lekapcsolódik a hálózatról. Ilyen biztonsági megoldást sokáig alkalmazott a Standard Rádió, még a későbbi keménypapír hátlapoknál is. Nagyon érdekes a sasszi és a készülékház kapcsolódása. Az elektronikát egy 2.5mm vastag alumínium lap tartja. Ez alulról belesimul a készülékház alján körbefutó fészekbe és ahhoz, az onnan kinyúló, 8 db M3-as átmenő csavarral rögzítődik. Ezek a csavarok felül széles, lapos szárban végződnek, melyet három süllyesztett fejű facsavar rögzít megbízhatóan az oldalfalakhoz. A készülék kidobozolása eltér a szokásostól; az alulapot rögzítő anyák eltávolítása és az összes kezelőszerv lebontása után a doboz egyszerűen leemelhető az elektronikáról –természetesen a hálózati zsinór átfűzve marad. A kezelőszervek működése nem szokványos, ugyanis ezek egy közdarab által csatlakoznak a forgatandó tengelyvégekhez. A forgatógombok a szokott módon leszerelhetők, de a közdarabok nem. A közdarab egy 8mm átmérőjű, egyik végén zárt cső, amelyben egy M2.5-ös csavar szolgál a két fél összeszorítására. Tehát, a gombok és karok leszerelése után, egy kisméretű lapos csavarhúzóval még a közdarab belsejében található rögzítő csavart is ki kell csavarni. A rádió alján a külső megjelenés fontos része a 4 darab, sárgarézből készült bordázott félgömb, melyek tartólábként szolgálnak. A félgömbök alján lévő –mostanra megkeményedett- csapos gumikorongokon áll a rádió. Ezek elég vastagok, hogy befogadják a 30mm hosszú M3-as csavarok fejét, melyek a félgömböket az alulaphoz rögzítik.

1. Áramköri megvalósítás

Az áramköri kialakítás nagyon igényes; kétfokozatú, hangolt nagyfrekvencia erősítő, klasszikusnak mondható visszacsatolt audion demodulátor, kétfokozatú hangfrekvencia erősítő kimenő-transzformátorral de nídertrafó nélkül. A hálózati tápegységben csak egyoldalas egyenirányítást alkalmaztak. Az audion kivételével minden cső negatív előfeszültséget kap, ami az antennakörnél szabályozható is, ahogyan már említettem. Egy ilyen kapcsolás garantálja a kiváló minőséget, de a „királyi" jelző elnyeréséhez több kell. Ez a többlet a megvalósítás részleteiben rejlik; a légmagos toroid tekercsek és az akkor még újdonságnak számító négy elektródás –tetróda, magyarul árnyékolt rácsú-csövek alkalmazását döntő fontosságúnak tartom. Közismert, hogy az egyenes vevők legnagyobb problémája a felerősített nagyfrekvenciás jel visszajutása az előző erősítő fokozatokba, az ugyanis begerjedést okozott. A toroid tekercs szinte kínálja magát egyenes vevőkhöz a gyakorlatilag nulla szórás és az alacsony veszteség miatt. Mégsem igen használták a munkaigényes, speciális gyártási technológiát igénylő –tehát drága- előállítás miatt. Az amerikai Thorola cég alkalmazott toroid tekercseket az Islodyne rádiójában (1925) a híres „doughnut" tekercsek formájában, itthon pedig az 1926. októberi Rádió

amatőr szemlében található leírás otthoni legyártásra. Volt tehát előzmény, amiből szinte logikusan következik, hogy egy ilyen kaliberű rádióhoz csak toroid tekercs lehetett elég jó. Abból viszont a legegyszerűbbet készítették; az antennakörbe, és a nagyfrekvenciás erősítők anódkörébe is egyszerű párhuzamos rezgőkört -zárókört, ahogy akkor hívták- terveztek. Így sem lebecsülendők a méreteik: 120mm külső átmérő és 50mm szélesség, amely a hosszú- és középhullámú sáv vételére 2 tekercset tartalmaz. (Ezzel a tekercs kialakítással találkozhatunk, a következő évjárat 3X rádióiban). A nem transzformátoros kivitel miatti gyengébb jelerősítést a tetróda nagyobb erősítése kompenzálta. Az anód zárókört és a tetródát ugyanis szinte egymásnak találták ki: a párhuzamos rezgőkörnek rezonancia frekvencián a legnagyobb az impedanciája, ami, a több száz kiloohm belső ellenállású csővel jelentős erősítést eredményezett. Az már csak hab a tortán, hogy a tródához képest a tetróda anód-rács kapacitása nagyságrendekkel kisebb és ennek megfelelően a visszahatás is ilyen mértékben csökken. Persze mindennek ára van: az anód és az anódfeszültség között „lebegő" toroid tekercs egyik végét földpotenciálra kellett hozni, oda, ahová a hármas-forgó állórésze is csatlakozott. Azt hiszem, ez már csak ujjgyakorlat lehetett az egykori tervezőknek: a toroid tekercs anódfeszültség felőli végét –a nagyfrekvenciás jel szempontjából- egyszerűen leföldelték, az anód oldalihoz a forgórész közvetlenül csatlakozott. A földhöz csatolásra egy kis kapacitású kondenzátor is elég lett volna, de összekötötték a kellemest a hasznossal: nagy kapacitású kondenzátorokat használtak, melyek egyben anódfeszültség szűrőként is működtek. Egyébként is nagy figyelmet fordítottak a szűrésre, hidegítésre; 12 darab nagy értékű, 0.5, 1 és 2 μF-os kondenzátort használtak fel, amibe a tápegységben lévő további 3 nincs is beleszámolva. Ezek papír és nem elektrolit kondenzátorok a német Zwietusch & Co. GmbH-tól. Galvanizált acél kaniszterekbe voltak beépítve, szemmel láthatóan gondos kivitelben. Összesen 5 ilyen kondenzátor tömb található a rádióban.

A tápegység meglehetősen szerény, egyoldalas egyenirányítás szűrő fojtóval. A fojtótekercsre szükség is volt a kis értékű 3 illetve 2 μF-os szűrőkondenzátorok miatt. Az egyenirányító cső foglalatába kettős dióda is bedugható, de ettől természetesen nem válik kétoldalassá az egyenirányítás. Első pillantásra talán nem

Forrás: RU 1932/51.sz

tűnik fel, de az egyenirányító cső anódja a negatív pont, amire a szűrőkondenzátor cseréjekor oda kell figyelni. A Standard Rádiónál ez bevett megoldás maradt a későbbiekben is. Ide csatlakozik a negatív előfeszültséget előállító különleges kivitelű, Always „Spaghetti" huzalellenállásokból álló lánc (3*50 és 1-*400 ohm). (Forrás: Kopasz Mátyás: A rádió ellenállásokról). Ezek kialakítása a következő volt: az ellenálláshuzalt selyemszálakból álló „magra" tekercselték, a végeket csőszegecsekben rögzítették, amikből forraszthtató huzalok álltak ki és az egészet varniscsőbe bújtatták. Hajlítható, jól szerelhető alkatrész volt. Azonosításuk a varniscsövek végére festett fekete sáv és a –ma már sajnos nem igen kivehető- felirat segítségével történhet, vagy inkább ellenállásméréssel. A sorosan kapcsolt spagetti ellenállásokhoz még egy 500 ohmos huzal potenciométer csatlakozik az első RF cső rácsfeszültségének változtatására.

Ahogy már korábban említettem, a rádiót egy nagy alumínium lap tartja. De az is megállná a helyét, hogy a készüléket a hatalmas hármas forgó –pontosabban, annak az egészen brutális méretű öntött alumínium háza köré építették. Ide rögzítették a légmagos toroidok X alakú tartószalagjait, a csövek és az elektronika szerelvényeit, az óriási árnyékoló dobozt és végül a tartókengyeleket, amelyek által a komplett elektronika az alsó alulemezhez csatlakozott. A hármas forgó egyik állórésze mozgatható, így a visszacsatolás okozta elhangolódás kompenzálható.

A csövek L alakban helyezkednek el a hármas-forgó háza körül. Az egyenirányító cső, a végcső és a hangfrekvenciás előerősítő cső a rövidebb, a két nagyfrekvencia erősítő és az audion cső a hosszabb szárra került. A tartólemez anyaga itt is alumínium, amibe ablakot vágtak a bakelit lemezbe épített csőfoglalatok számára. A két rész jól láthatóan külön készült. A nagyfrekvenciás és audion egység kábel korbáccsal csatlakozik a végerősítő és táp panel belső sarkában elhelyezett forrléchez. A nagyfrekvenciás rész rendkívül szellős, a hatalmas légmagos toroidok garantálják ezt. Az ellenállásokat közvetlenül a csőfoglalatokra vag a kondenzátortömb kivezetéseire forrasztották,illetve az audion fokozatnál megjelenik az ívesre hajtott prespán lemezre szerelés. Színes, –később is alkalmazott- műanyag szigetelésű kötőhuzalt használtak. Én piros és zöld színűvel találkoztam. A kis értékű kondenzátorok és az ellenállások Dralowid gyártmányok.

A gondos tervezés szinte mindenütt tetten érhető: a 180 osztású skálát egy félkörnél nagyobb, de teljes körnél jóval kisebb sárgaréz korong tartja és mozgatja. A hiányzó részt súlyokkal pótolták az egyenletes futású hangolás érdekében.

A tápegység és végerősítő rész meglehetősen zsúfolt; itt található a hálózati transzformátor, a szűrő fojtó, a HF kimenő trafó és a legnagyobb -kilenc darab kondenzátort rejtő- kondenzátortömb.

Mai szemmel visszatekintve már-már beteges, ahogyan az árnyékolást kezelték; a toroid tekercseket a hármas forgó házához rögzített hatalmas zárt ketrec, felül a 3 db RF csövet leemelhető doboz árnyékolja. Az árnyékoló dobozok rekeszekre voltak osztva, anyaguk galvanizált acéllemez. Ennél tökéletesebben nem igen lehetett volna kiküszöbölni az egyes fokozatok egymásra hatását: tetródák és toroid tekercsek használata, az anód- és segédrácsfeszültségek igen gondos szűrése, alkatrész és cső oldali árnyékolás. Az eredmény természetesen a konstruktőröket igazolja.

1. Javítás, restaurálás, érdekességek

Azzal, hogy valaki megszerez egy Rex-et, a legnagyobb feladatot már meg is oldotta. A saját idejében sem lehetett túl gyakori készülék, de számuk az eltelt időben drasztikusan lecsökkent. Ez érthető is, hiszen gyaníthatóan, az eredeti, jómódú tulajdonosokkal a kommunista rendszer igen mostohán bánt. Igen valószínű, hogy a kitelepítésükkor vagy vagyonelkobzásnál nem ezeket mentették elsősorban.

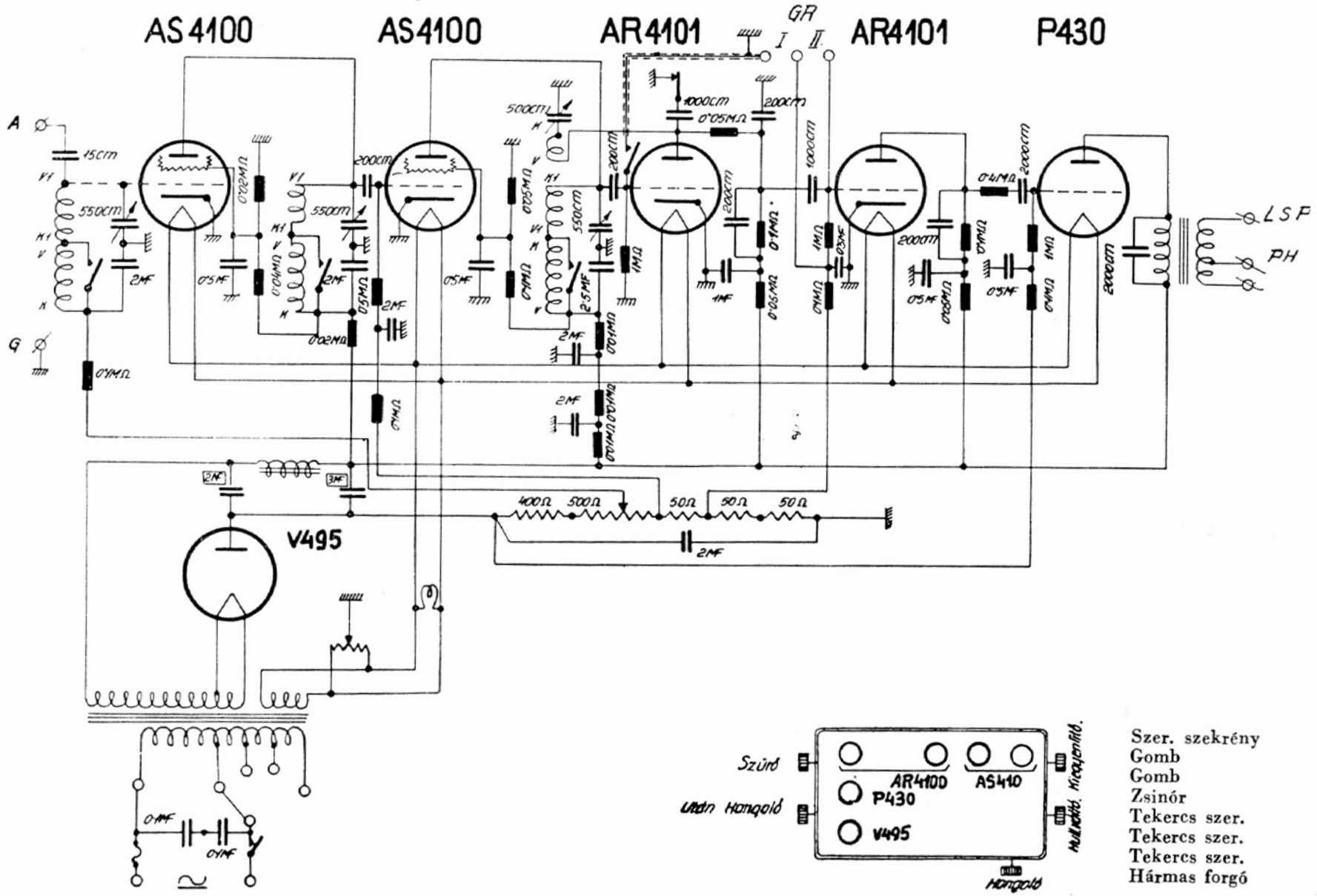

A következő gyári számú készülékekről van tudomásom: R1265, R2022, R2452, R2571, R2600, R2613. Az R betű a rádió nevének kezdőbetűje lehet, a számok alapján valószínűsíthető, hogy 1000-el indult a sorozat és maximum 2000 darabot gyárthattak. Viszont a megmaradt Rex-ek –a személyesen vagy hallomásból szerzett információk szerint- köszönik, jól vannak. Én csak jó dobozzal találkoztam; a tömör dió faanyag -az elsőrangú asztalos munkának is köszönhetően - időtállónak bizonyult. Rendszerint egy kis kozmetikával beéri. Mindenkinek javaslom a sárgaréz díszkeret öntvények megtisztítását, mert az nagyon feldobja a készüléket. Az előlapról könnyen leszerelhetők három csavar oldásával. Én Cif cream folyékony súrolót és kemény sörtéjű fogkefét használtam régi fényük visszaállítására. Ha nem babráltak bele a készülékbe, akkor az elektronika is jó állapotban maradt fent. A 30-as évek második felére a szuper vevők felülmúlták a bonyolult kezelést igénylő egyenes vevőket, ezért a legtöbbjüket lecserélték, holott azok még működőképesek voltak. Mindenesetre első bekapcsoláskor kötelező az óvatosság: egy soros 60W-os izzót be kell iktatni a rádió elé. Ha nincs direkt zárlat, vagy komolyabb szivárgó áram, bekapcsoláskor felvillan, majd szépen elhalványul, és csak izzik a wolframszál. Jó antennával és/vagy földeléssel középhullámon valamit hallani kell az épp kéznél lévő tölcséres hangszóróból. Ha korhűk akarunk lenni, akkor a papír membrános Conus-t kell csatlakoztatni -amivel megjelenésekor reklámozták-, de a következő évben kihozott Solofon is illik hozzá. Ha a rádiót sikerül megszólaltatni, az esetleges csőcserén kívül mással nem érdemes kísérletezni –a fentebb javasolt kozmetikai kezelésen kívül. Egy ilyen korú készülék nem a mindennapi használatra való; bőven kielégítő, hogy a gyűjteményünk része egy működőképes Rex. Ha egyáltalán nem működik, akkor persze a javításnak nincs alternatívája. Szinte bármelyik Rex-nél borítékolható a blokk kondenzátorok leromlott szigeteléséből adódó megnövekedett szivárgó áram. Ez egy adott érték fölött már megakadályozhatja a rádió működését. A tápegység első szűrőkondenzátora –mivel különálló alkatrész- még könnyen cserélhető, de a tömbben lévő kondenzátorok javítása már keményebb dió. A Zwietusch kondenzátorok jó minőségűnek számíthattak saját idejükben, de az elmúlt 80 évben szigetelő képességük igen lecsökkent. Sajnos, az elektrolit kondenzátorokkal ellentétben, a papír kondenzátorok formálással nem javíthatók, tehát csak a kiváltás marad. A kondenzátortömböket szegeccsel rögzítették, ezért a helyükön kell a javítást elvégezni, ami kétféleképpen történhet. Az egyszerűbben megvalósíthatónál mai, modern kondenzátort forrasztunk a kivezetésekre. A másiknál -az eredeti szerelési kép megtartása érdekében- az új kondenzátorokat beépítjük a kaniszterekbe. Természetesen a tömbök megbontásának minden mozzanatát ajánlatos dokumentálni fotókkal és vázlatokkal, hogy a későbbi visszaépítés ne okozzon gondot. Először a forr fülekhez csatlakozó ellenállásokat, vezetékeket kell kiforrasztani és félre hajlítani.

A kondenzátor kivezetéseket szabaddá kell tenni a cin kiszippantásával. A két rögzítő fül felhajtása után egy vékony késpenge segítségével a bakelit zárólemez kiemelhető. A kaniszterben lévő kondenzátorok légmentes lezárására a jól ismert, fekete, bitumenszerű kiöntő masszát használták. Ez kb. 10mm vastag, ami elegendő egy mostani elektrolit kondenzátor befogadásához. A kitöltő massza közepébe, keskeny vésővel mélyedést kell készíteni, egészen a kondenzátorok szintjéig. Körben 6-8 mm széles sávot meg kell hagyni a bakelitlap szintben tartására. A jelenleg beszerezhető 2.2 µF/450V elkónak kb. 10 mm az átmérője, így éppen befér a kivésett üregbe. A kivezetések beforrasztása után a bakelitlap a helyére kerül, és a két fül visszahajtásával rögzítődik. Sajnos a tápegységben lévő szűrőkondenzátorok cseréje nem ilyen „egyszerű"; a hozzáféréshez ki kell szerelni a szűrőfojtót és a kimenőtrafót, de még így is kínszenvedés. Csak nyugodt és nagyon elszánt gyűjtőknek ajánlom. Ennél a kondenzátortömbnél járhatóbb megoldás a régi kondenzátorok bekötő huzaljainak leválasztása, majd az új kondenzátorok beforrasztása közvetlenül az alkatrészekhez. A nagy alkatrészsűrűség miatt nem is lesznek túl feltűnőek. A kondenzátorok cseréje után még az előfeszültség-ejtő „spagetti" ellenállásokkal is lehet baj. Szakadás esetén az eredeti ellenállás az egyik csőszegecs levágása után könnyedén kihúzható a varniscsőből. Pótlására több darab sorba forrasztott 0.6W disszipációjú fémréteg ellenállás jól használható (pl. 4x100 vagy 5x10 ohm). Ezek belefférnek a varniscsőbe, tehát az eredeti forma megőrizhető. Természetesen az itt említetteken kívül még bármilyen más probléma is adódhat. Esetenként találkozhatunk az eredeti kezelőszervek hiányával vagy azok nem odavaló pótlásával. Ezeknek valósághűen utángyártott példányai a börzén beszerezhetők. Gyakran hiányoznak az árnyékoló dobozok is. Sok türelemmel,

REX KIRB1604/1

Szer. szekrény	B3417
Gomb	Ö639T49
Gomb	Ö761T49
Zsinór	3435U
Tekercs szer.	RB1605
Tekercs szer.	RB1606
Tekercs szer.	RB1609
Hármas forgó	RB5110

1930—31

ügyességgel –az eredeti alkatrészek mintaként történő felhasználásával- ezek is pótolhatók. A hálózati vezetékkel a szokásos óvatossággal kell bánni. Ha a két ér gumiszigetelése megkeményedett, hajtogatásra porlik és ez zárlathoz vezethet. A hibás csövek pótlása nem megoldhatatlan feladat: megegyező vagy kiváltó típusok gyűjtői berkekben fellelhetők.

Jól ismert, hogy rádiógyáraink jelentős exportot bonyolítottak le ezekben az években. Ezt csak megerősíteni tudom annak közreadásával, hogy az én Rex-em a német ebay-ről tért haza. De találkoztam itt már Super Rex, Solofon, Olimpikon és We3B készülékkel is –hogy csak a legkívánatosabbakat említsem. A rádió, a szép kozmetikai állapot és az érintetlennek látszó elektronika dacára, bekapcsoláskor nem szólalt meg. Egy kivételével valamennyi cső 100%-os volt, érdekesség, hogy közülük kettő Sator gyártmány. A blokk kondenzátorokra 100 volt egyenfeszültséget 10 Kohm ellenálláson rákapcsolva, több milliamper szivárgást mutattak. Ez már elég az anódkörben lévő alkatrészek kisöntölésére, a működés teljes megakadályozására. Az összes blokk kondenzátor kicserélése és egy szakadt spagetti ellenállás javítása után a rádió megszólalt. Magas antenna hiányában, csak földeléssel vette az összes nagyobb - sajnos egyre fogyatkozó számú- középhullámú állomást. Solofon hangszóróval olyan hangerőt produkált, hogy halkítani kellett. Túl szoros visszacsatolással begerjeszthető a készülék, de ez hatásosan kezelhető a forgókondenzátor állórészének állításával. Minden kezelőszerv állítására reagált, bizonyítván, hogy azok nem dísznek vannak ott. Micsoda élmény lehetett a vétel annak idején magas antennával!

A Standard egészen 1940-ig gyártott jó minőségű egyenes vevőket, de az olcsóbb kategóriában. Nem kérdőjelezhető meg, hogy a Rex a '30-as évek egyenes vevőinek a királya volt. Sajnos ma már tudjuk, hogy ez a csodálatos rádió lett az egyenes vevők hattyúdala is.

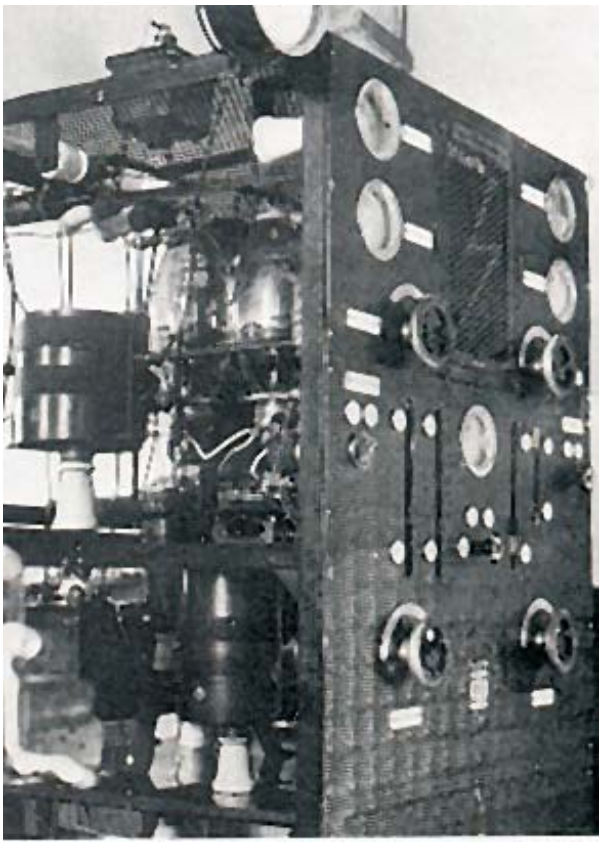
Szabó László

Forrás : RÉ. 1930/48.sz.

85 éves a hazai műsorszóró rádiózás

1925. december 1-jén du. 5 órakor a Rákóczi út 22. szám alatt avatták fel ünnepélyes keretek között a Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt.-t, amely e naptól kezdve – 95%-ban – közös műsort sugárzott. Vitéz leveldi Kozma Miklós a megjelent rangos vendégek előtt többek közt a következőket mondta: *„A magyar kultúra fegyvertára erős fegyverrel szaporodott. Ez a fegyver a most meginduló broadcasting, amelynek jelentőségét ismertetni nem szükséges. Mindenki tudja mit jelent, különösen Magyarország mai helyzetében az, hogy a hullámokon keresztül minden határon túl eljut a magyar szó. Én a magam és az igazgatóság nevében kijelentem, hogy minden üzleti szempontot háttérbe szorítva, tisztán csak a magyar kultúra szempontját szem előtt tartva, fogjuk ezt a fegyvert kezelni”.*

Ezután Demény Károly államtitkár a posta és távirda akkori vezetője bejelentette: „…a Magyar Királyi Posta technikai eszközeivel a 2 kW-os csepeli állomás útján 546 méteres hullámhosszal szór szét az éterben”.

A megnyitó után ünnepi műsort közvetített a rádió:

1. Molnár Imre: Régi magyar dalok a 17–18. századból, Kern Aurél feldolgozásában,
2. Kerntler Jenő: a) Liszt: Szerelmi álmok; b) Bartók: Allegro Barbaro,
3. Sándor Erzsi kamara-énekesnő: a) Donizetti: nagyária a Linda di Chamonix c. operából; b) Tauber: Vogel im Walde,
4. Hubay Jenő: Csárdajelenet,
5. Székelyhidy Ferenc: Poldini: Kálmán diák dala a Farsangi lakodalomból.

Az előfizetők száma ekkor még a tízezret sem érte el.

Vitéz leveldi Kozma Miklós munkatársai sóváradi Szőts Ernő m űsorigazgató (előzőleg már a Telefonhírmondó igazgatójaként dolgozott), Kern Aurél zeneigazgató, Gyarmathy Sándor rendező, Polgár Tibor zongorakísérő, Scherz Ede és Radó Árpád bemondók, Tomcsányi István és Magyari Endre mérnökök voltak.

Bartók Béla ezt írta róla:
"olyan fontos és nagyszerű eszköze a zene és általában minden kultúra terjesztésének, amilyenről nem is olyan régen még csak nem is álmodhattunk".

* * * * * * * * *

Események:

Tomcsányi Béla második szünetjele 1930.10.15.
Szülőföldünk c. műsor sugárzás kezdete 1950.11.01.
Rádiózás kezdete hazánkban 1925.12.01.
Telefonhírmondó megszűnik 1930.
Diósdon üzembe helyeznek 2db egyenként 100kW-os teljesítményű rövidhullámú Standard adóberendezést észak- és dél-amerikai területek ellátására. 1950.
Kiséleti stúdió quadrofon adása - III. műsor 1975.

* * * * * * * * *

Források:

http://mek.niif.hu/
www.radiomuseum.hu
www.radio-muzeum.hu
www.emasa.hu

Összeállította:

Perneky Sándor, Ver őce
perneky@oregradiok.hu
www.oregradiok.hu, www.radiomuzeum.hu

Látogatás a Pelagalli múzeumban

Hosszas szervezést követően szerényre (10fő) csökkent, de annál lelkesebb csapattal érkeztünk meg a Pelagalli úr múzeumába. Pelagalli úr már várta a csoportunkat. Az udvaron a kiállítás bejáratánál Marconi mellszobra köszönti a látogatókat. A múzeumban látottakról nem akarok részletes beszámolót adni, biztosan megteszik ezt talán többen is.
Mit is kell tudni röviden? A múzeum Bolgna belvárosától kb. 2km–re található egy közepes forgalmú utcában. A kiállító helyiség alapterülete kb: 700m2, melyen kb 1300db többnyire eredeti állapotú, ma is működő készüléket láthattunk. Aki részletesebben szeretné látni, az keresse fel a www.museopelagalli.com oldalt.
Örülök, hogy néhány napot sikerült néhány gyűjtőtárs és családja társaságában eltölteni. Időnként nyugodtan is beszélgetni, megismerni a másik munkáját.

Perneky Sándor, Ver őce
perneky@oregradiok.hu
www.oregradiok.hu, www.radiomuzeum.hu

VII. ÉVFOLYAM, 52. SZÁM 1930 DECEMBER 21

RÁDIÓ ÚJSÁG

KÉPES RÁDIÓ ÉS TECHNIKAI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 34. SZ. TELEFON: AUT. 208—43
ELŐFIZETÉSI ÁR: ¼ ÉVRE 3 P. ROMÁNIÁBAN 150 LEI, CSEHSZLOVÁKIÁBAN 35 KC POSTA CSEKKSZ. 29099

Karácsony

A béke és engesztelődés ünnepe, amikor a szeretet lesz urrá a földön. Tulajdonképpen az év igazi zárlata. Sokkal inkább az, mint a zajos, tivornyás Szilveszter éjszakája. Karácsonykor érzi leginkább otthona melegét az ember és ilyenkor emlékszik az elmult esztendő küzdelmeire, nehéz gondjaira. És ilyenkor villan át emlékezetén az öröm is, amely az esztendő során érte. Vajjon a hálából, amelyet szivében a kapott örömek felett érez, mennyi illeti a rádiót?

Kétségtelen, hogy egyre több család karácsonyfája alá helyeznek rádiót. Az ajándéknak az a célja, hogy minél több mosolyt, derüt, szórakozást adjon annak, akit meglepünk vele. Gondos ember mielőtt ajándékot ad, alaposan meggondolja, hogy mit vásároljon. Bizonyára sokan vannak még ma is, akik töprengve állnak meg a rádiókereskedések kirakatai előtt és nem tudják, hogy vegyenek-e vagy nem rádiót? Hiszen annyi különböző véleményt hall a rádióról az ember. Olyan sok fölényes, szigoru kritikát. Érdemes bevezetni?

Szögezzük le itt a karácsonyi évzáró elmélkedés kapcsán, hogy minden hibája, müsorbeli fogyatkozásai mellett, mégis csak a rádió az, amely messze kimagaslik értékben, tartalomban minden más képzelhető ajándék felett. Haragszunk rá néha, de csak ugy, mint ahogyan kedvencünket korholjuk, ha nem viselkedik éppen kedvünk szerint. De azért nagyon jól tudjuk, hogy képtelenek lennénk megválni tőle.

A rádió napi életünk oázisa. Minden napra van valami a tarsolyában, amit jóleső örömmel fogadunk. A pesszimizmus és gond szürke, sötét hangulatába belemuzsikálja halk keringők és buja tangók édes muzsikáját, vagy egy tréfát mond hirtelen, amely mosolyt csal ajkunkra. Az emberek még sohasem voltak olyan fásultak, mint ma. Nehezen határozzák el, hogy elmenjenek valahová. A rádió házhoz szállitja még a sporteseményeket is. Kirángat bennünket a letargiából és arra kényszerit, hogy együtt izguljunk a vizipóló- vagy futballmérkőzés közönségével.

Ebben az esztendőben nem sok jót olvashattunk a lapokban. Innen is, onnan is harcok, földrengések, borzalmas katasztrófák hire érkezik. De mikor az ember rádióján kapcsolja a külföldet, Franciaországot, Angliát, Németországot, mindennek a sok szörnyüségnek nyoma sincsen. Mindenünnen vidám dalok, jazzbandek hallatszanak, nyugodthangu, érdekes tárgyu felolvasások szólnak hozzánk. A rádióban megszünik a világ pesszimizmusa és minden nemzet, a földgolyóbis minden része a derüt, életkedvet és optimizmust sugározza felénk. Nyugodtan állithatjuk, hogy aki csak a rádión keresztül ismerné a világot, annak igen kedvező felfogása lenne az életről és az emberekről. Ezért becses és nélkülözhetetlen ajándék a rádió, ezért közeliti meg leginkább azt a krisztusi eszmét, melyet karácsony ünnepe szimbolizál legjobban.

És mindennek nemcsak illuzorikus értéke van. A legkiválóbb bölcselők és pszihológusok már régen rámutattak arra, hogy aki következetesen és folyton azt ismétli magában, hogy ő egészséges, akkor előbb-utóbb valóban egészséges lesz. Igy vagyunk ama világszemlélet értékével is, melyet a rádió utján nyerünk. A rádió utján addig hallgatjuk és a rádió addig ismétli nap-nap után embermillióknak, hogy mégis van szépsége az életnek és hogy a nagyvilágon szerte más is történik, mint örökös fegyverkezés, hogy a fekete pesszimizmus és csüggedés, amely ma ugy fekszi meg az emberi lelket, mint a lüttichi gyilkos köd, lassanként szétfoszlik és átbocsátja a remény éltető sugarát.

Ezért kérünk kivételes helyet a szeretet ünnepén a rádiónak. Ugy érezzük, hogy ma szinte egyedül teljesiti az emberszeretetre vonatkozó parancsot.

SIRIUS KORONA-anód, KORONA-zsebelem „CORNELIT“ SZIGETELÉSSEL FELÜLMULHATATLAN

Forrás: RU 1930/ 52. sz.

Régi rádiók rajongója

Bemutatjuk Bíró Attilát

Mintha csak egy műszaki múzeumban járna, olyan érzés tölthet el bárkit, a szentiváni Bíró Attila lakásába lépve: ahova csak néz, régi rádiók sorakoznak mindenhol, olykor egymás tetején is. Egyformát alig látni köztük, és olyat se nagyon, amely 40-50 évnél fiatalabb lenne: a házigazda láthatóan a rádiógyártás hőskorának darabjait igyekszik gyűjteni, az ötvenes évekből és a még távolabbi múltból. Ez alkalommal őt kértük meg, hogy mutassa be kollekcióját, és meséljen a kialakulása történetéről.

– Mióta foglalkozik rádiógyűjtéssel?

Ha jól számolom, körülbelül tizenhat éve. Az biztos, hogy a rendszerváltáskor még nem szedegettem össze ilyen darabokat, de nem sokkal később történhetett, hogy az utcán járva megláttam egy egyébként nagyon szépen csillogó régi rádiót, összetörve-összerugdosva. Nem kimondottan lomtalanítási idő volt, egyszerűen valaki kitette – valószínűleg úgy gondolta, hogy neki már nem kell, de másnak még jó lehet –, valaki azonban összetörte. Vannak olyanok, akik kitesznek az utcára általuk megunt, de még hasznavehető holmikat, hátha kell valakinek, viszont olyanok is egyre többen vannak, akik szeretnek csak úgy céltalanul rombolni...

Az a lényeg, hogy ezt látva egyfajta sajnálat ébredt bennem, hogy miért kell egy ilyen tárgyat, ha úgy tetszik, alkotást, iparművészeti tárgyat összezúzni. Megsajnáltam, és valahogy attól fogva figyelem az útszéleket, a lomtalanításokat, és ha ilyesmit látok, felveszem, hazahozom. Ettől fogva tudatosan kezdtem a régi rádiókról kérdezgetni az embereket, bármerre jártam. Persze ilyen alkalmakkor gyakran kapok az emberektől rengeteg másféle jellegű, rendeltetésű eszközt, tárgyat, emléket is – mondogatják, hogy vigyem el ezt is, azt is... Az ilyen, engem kevéssé érdeklő tárgyakat aztán elcseréltem más gyűjtőkkel rádióra.

– Volt azért ennek valamilyen előzménye az Ön részéről, akár a szakmájából adódóan, akár más miatt?

Az alapvető érdeklődés a szakmámból eredhet, hiszen én eredetileg mechanikai műszerész voltam, és több helyen, több cégnél is dolgoztam műszergyártásban – mindig újabb és újabb rendeltetésű műszereket, érzékelőket gyártottunk, egyre speciálisabbakat, ahogy fejlődött az elektronika. Később aztán áttértem ugyan más területre, de úgy látszik, ez a vonzalom megmaradt bennem, illetve úgy érzem, van bennem annyi precizitás, hogy mindent szeretek szépre, jóra megcsinálni, nem csak úgy átabotában.

– Mennyi rádiója van jelenleg?

Körülbelül 300 féle olyan készülékem van, amit a régi elektroncsöves rádiótechnikával hoztak létre. Ezeknek a korát még megelőzte a detektoros rádiózás – az az „őskor" –, és van néhány rádióm abból az időszakból is. Az elektroncsöves rádiók azonban kimondottan szépek is, rendszerint nagyon stílusos, elegáns, igényes kivitelben készültek. Minden gyárnak megvolt a saját stílusa, amit 6-8 évenként esetleg kisebb-nagyobb mértékben megváltoztattak, mégis jellemző maradt rájuk. Voltak köztük kis-, közép- vagy nagypolgári ízléssel elkészített darabok is – természetesen a készülékek árában is jelentkezett, ha magasabb igényességgel készítették el a külső kivitelét. De a városi orvos nyilván meg tudta venni a legjobbat is; a gyári munkás megvette az olcsóbbat, a még olcsóbbat pedig vitték vidékre.

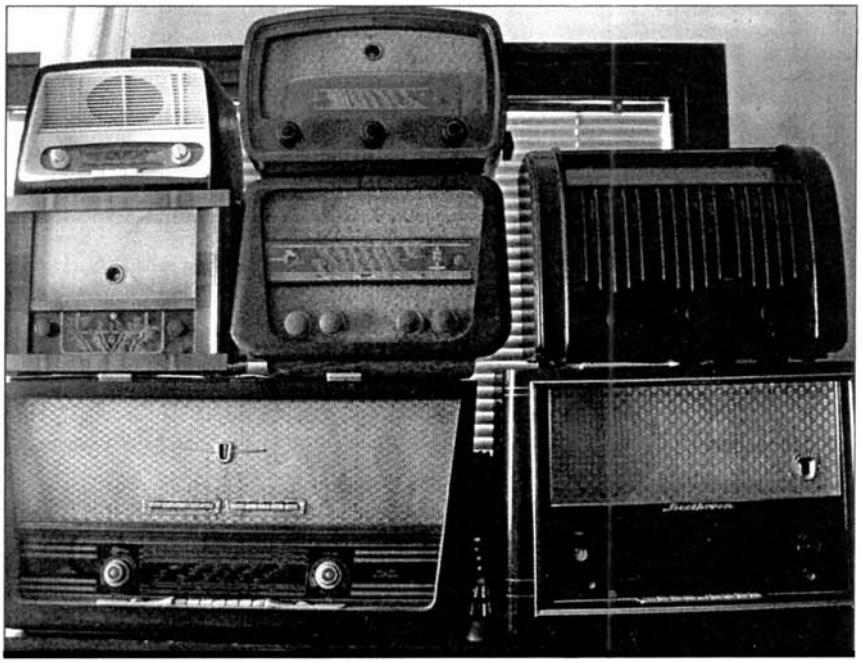
– Mennyi az, ami ebből működőképes, illetve voltak-e olyanok, amiket működésképtelen állapotban szerzett meg, és Ön tett aztán ismét működőképessé?

Mivel én nem elektronikai és rádiós műszerész vagyok, ilyen ismeretekkel csak nagyon érintőlegesen, „amatőr" szinten rendelkezem, ezért én magam nem javítok rádiót, inkább csak restaurálás-szerű külső munkákat végzek rajtuk. Ha mechanikusan össze kell rakni, vagy pótolni kell valami olyan alkatrészét, amit én is el tudok készíteni, azt megcsinálom. Sokszor a „segítsünk egymáson" szemlélet alapján úgy oldom meg a javítást, hogy valakinek elvégzek valami más jellegű munkát, ő pedig megjavítja nekem a rádiót.

Az eredeti kérdésre visszatérve a háromszázféle rádiónak körülbelül 40 százaléka megszólal, ha bekapcsolom – 60 %-uk biztosan nem, de azokból is nagyon sokat meg lehet javítani, csak minden ilyen rendbehozatal elég időigényes. Nemrég lettem nyugdíjas, és azt hittem, hogy akkor majd sokkal többet tudok foglalkozni velük – de nem így van! Egy átlagembernek biztosan van olyan széles érdeklődési köre, hogy nyugdíjba kerülve olyanokra is szeretne odafigyelni, amikkel addig a „kötelező" munkája miatt nem tudott foglalkozni, így aztán könnyen ugyanolyan időhiányban találja magát, mint előtte.

– Vannak-e ezek között a rádiók között olyanok, amik bármilyen szempontból különlegesnek számítanak?

Ha azt mondom, hogy mindegyik különleges, akkor azzal nem mondtam semmi lényegeset. De itt van például rögtön három hasonló, nagyobb darab, amik a Philips gyár magyarországi gyárában készültek 1949-ben: a legnagyobb vevőkészülék többet tudott, a középső valamivel kevesebbet, a legkisebb meg még

Forrás: Szentiváni újság 2010/6.sz.

kevesebbet, és ez nyilván megjelent az árában is. A legkeresettebb darab ezekből a legkisebb, a Pajtás nevű rádió volt – a Rákosi-érára jellemző, hogy mindenféle ilyen lelkesítő, pozitív, jövőbemutató elnevezéseket adtak még a rádióknak is, mint például Mestermű, Jóbarát, Pajtás vagy Gondűző...

A legérdekesebb ebben az, hogy miután kihozták ezt a legolcsóbb, egyszerűsített változatot, nagyon hamar le is álltak a gyártásával, mert azonnal ezt kezdték venni, a drágábbak meg nem fogytak. Így végső soron ebből a Pajtás rádióból lényegesen kevesebb készült, mint a másik kettőből, holott az eredeti elképzelés az volt, hogy sok készüljön a nép egyszerű gyermekei számára ebből az olcsó típusból. Mégis, az üzleti érdekek ennyivel erősebbek tudtak lenni a politikai célkitűzéseknél, még a legkeményebb Rákosi-korszakban is!

Aztán érdekes az a készülék is, amit a hatvanas években a Telefongyár fejlesztett ki – a tetején lemezjátszó és magnetofon is van, azon felül pedig egy nagyon jó hangzású, nagy teljesítményű rádió, az ilyet akkoriban is világvevőnek nevezték. A nagy közművelődési hullám idején fejlesztették ezt ki, főleg a vidéki művelődési házak kedvéért, mert akkoriban létesítettek mindenféle kis faluban is kultúrházakat, hogy olvassanak, tájékozódjanak, kulturálódjanak az emberek.

Az olvasás népszerűsítésével nem jutottak sokra – szép, de melléfogásos elképzelés volt –, a rádióval viszont be lehetett csalogatni az embereket a művelődési házakba. Az emberek nagy többségének ugyanis akkoriban nem volt rádiója – a vidékiek zömének talán nem is tellett volna, akiknek meg volt korábban, azoktól a világháború idején elkobozták: begyűjtötték, és rengeteg régi rádiót el is égettek. Itt Szentivánon is több olyan idős emberrel beszéltem, akik mesélték, hogy a falu három akkori pékje közül kettőnek a kemencéjében rengeteg rádiót égettek el – a hatalom így próbált védekezni a vesztésre álló háború hírei ellen. Persze voltak olyanok, akiknek sikerült eldugniuk, mert tudták vagy megérezték, hogy a rádió többet ér, nagyobb jelentősége van, mint amekkora hatalma egy ilyen begőzölt parancsnoknak volt, akik igyekeztek ezeket az elkobzási határozatokat végrehajtani. Itt a faluban sem tudták begyűjteni akkor az összeset – még nekem is sikerült innét helyből szereznem hat-nyolc régi rádiót.

Aztán itt van egy másik típus, aminek Philips Olympia az elnevezése: ez a régebbi rádióim közé tartozik, még az 1936-os berlini olimpiára fejlesztették ki a Philips cégnél. És van pár olyan darabom is, amit nem Magyarországon gyártottak, hanem valahogy idekerült külföldről. És szinte mindegyik nagyon kis elegáns darab, bármelyik lakásban elmennének még dísznek is, mert bármilyen berendezéshez illeszkednek.

– *Van-e olyan, aminek a megszerzéséhez valamilyen érdekesebb történet fűződik?*

A gyűjtéssel kapcsolatban sok emlékezetes esetem volt. Gyakran vannak például olyan ráérzéseim, amiken még én is elcsodálkozom. A mai elfásult ember nem figyel ilyen intuíciókra, jelekre, vagy nem hisz bennük, pedig léteznek és működnek. Történt például olyan, hogy Máriaremetén mászkáltam – különösebb cél nélkül járkáltam az ottani, hangulatos utcákon. Idővel úgy gondoltam, hogy most már visszafordulok, de jött egy belső sugallat, hogy ott az egyik mellékutcába még forduljak be, menjek végig rajta. És egyszer csak észrevettem abban az utcában egy nagy konténert, ami félig tele volt betontörmelékkel, a tetejére pedig oda volt téve egy harmincas évekbeli Philips rádió, teljesen sértetlen állapotban. Ez biztos, hogy megérzés volt a részemről, és azért mentem arra, de úgy, hogy semmit nem tudtam róla.

Aztán szokásommá vált, hogy ha sétálok valahol – akár a környéken, akár az országot járva –, és mozgást látok valahol, akkor beköszönök és beszélgetek az emberekkel. Úgy tapasztaltam, hogy tíz emberből nyolc meglehetősen szívesen beszélget – van mondjuk kettő, aki morcos vagy ellenséges, tőlük olyankor elköszönök, de a nagy többség szívesen áll szóba velem. Ilyenkor rendszerint megemlítem a rádiót is, és volt már nemegyszer, hogy az illető egyből fel is kiáltott: várjon, fiatalember – eltűnt, pár perc múlva előkerült kosszosan, pókhálósan, és a kezembe nyomott egy háború előtti rádiót, azzal, hogy itt van, vigyem, ő úgyis kidobta volna. Nem is akart semmit sem elfogadni érte – bár másnap, amikor visszamentem egy üveg vörösborral, azt azért elfogadta. Volt ilyen nők esetében is, akkor legalább egy csokor virágot mindig vittem cserébe.

– *Kiállításokon mennyire vett részt ezekkel a rádiókkal? Tavaly vagy tavalyelőtt a szentiváni bányásznapon is kint volt néhány rádiója, de voltak-e nagyobb kiállítások is?*

2002-ben volt egy nagyon jól sikerült rádiókiállítás Jászberényben, oda én is levittem néhány darabomat, és mivel a szervezők egy nagyon alapos, színes fényképekkel teli katalógust is kiadtak, abba én is bekerültem. Ez a kiállítás azonban arra is ráébresztett, milyen költséges, körülményes és kényes dolog egy-egy ilyen szakkiállítás megszervezése, lebonyolítása – elég csak azt az egy dolgot vennem, milyen körülményes odaszállítania és onnan hazaszállítania az embernek a darabjait. Úgyhogy az azóta eltelt időben nem igazán szorgalmaztam az ilyen nagyobb megjelenéseket – viszont aki eljön ide hozzám, az láthat egy pár ilyen régi darabot.

– *A katalógusban pesthidegkútiként szerepel: mióta él Szentivánon?*

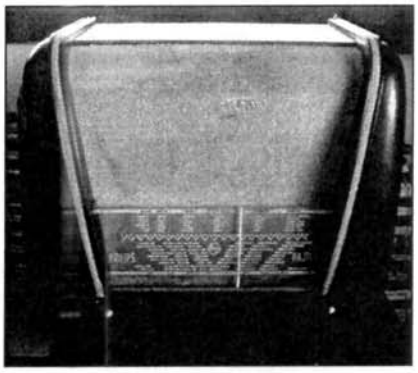
Én tulajdonképpen akkor is itt laktam már, csak Hidegkúton dolgoztam akkoriban, mint gondnok, és a gondnoki lakást kellett használnom – abban az időben történt az említett máriaremetei eset is. A szentiváni telkünket egyébként még 1976-ban vettük, akkor volt itt nagy parcellázás, és 1978-ben költöztünk ide, azóta lakunk itt, vagyis immár 32 éve.

– *Milyen értéket képviselnek ezek a rádiók, ha beszélhetünk erről?*

Ez nem titok, nem is lehet titok, bárki utána tud nézni az interneten, a Vaterán vagy a különböző egyéb „adok-veszek" oldalakon: ilyen vagy hasonló darabokat ezer forinttól akár 80 ezer forintig kínálnak megvételre, típustól és állapottól függően – mindenesetre széles a skála e tekintetben is.

– *Szóba került, hogy ma is éppen rádiógyűjtőkkel találkozott: mekkora lehet ez a „piac", vagy az a kör, ahol ilyennel foglalkoznak?*

Philips Pajtás

Terta T529G

A rádiógyűjtőknek létezik egy szervezet Magyarországon, a Nosztalgia Rádiógyűjt Egyesület, ha jól emlékszem, 300 körüli a re gisztrált tagok száma, de ennél többen i gyűjtenek ilyen régi rádiókat, műszaki eszkö zöket – sokan valódi szenvedélyből, másol talán inkább csak azért, mert rájöttek, hog idővel a régi rádiók is képviselhetnek maj olyan értéket, mint amilyen értékként a rég órákat tartják nyilván mostanság. Ehhe nekem is kapcsolódnak érdekes élményeim több olyan gyűjtővel találkoztam, aki szint eldobta magát, ha látott egy régi, faragott fal iórát – mert arról megtanulta, hogy milyer értékes –; de ugyanez a rádióknál fel sen merül benne. Pedig ha az embernek van egy kicsi affinitása a manuális értékteremtéshez, a azonnal meglátja egy ilyen tárgyban, hogy a egykori készítőjének mennyi gondossága milyen lelkiismeretes munkavégzése rejtőzil benne.

– *Ha viszont nem nagyon viszi ezeket a rádiókat kiállításra, nem is nagyon látják a emberek, mi a jó abban, hogy ilyen műszak régiségeket gyűjt valaki, akár anyagi áldoza tok árán is?*

Az nem egészen helytálló, hogy nem nagyor látják az emberek, mert én rengeteg gyűjtőve állok kapcsolatban, egyre többen jönnek e hozzám és egyre több gyűjtőhöz megyek én is csereberélünk egymással, ezáltal minőségile is változik, javul a kollekcióm – ráadásul a környékbeliek közül is egyre többen látták má a gyűjteményemet. Tény, hogy kicsit lomtá jellegű a házunk szuterénje emiatt a sok rádi miatt, de összességében jó érzés látnon magam körül ezt a kollekciót.

Az viszont nagyon szomorú, hogy újabb é újabb pusztítások történnek az utóbbi hús évben: a technikai értékeket egyszerűer ledózerolják, méghozzá nagyon alattomosan Általában valami messziről jött ember meg veszi potom áron az adott területet, aztár leromboltatja a 80-100 éves technikai csodát azzal, hogy az az ő területe, azt csinál vele amit akar... Úgy tesz, mintha nem lenne ot semmi értékes, egyik napról a másikra rákülđ a területre a profi irtó brigádot, és mire tudomást szerez az esetről egy olyan hatóság amelyik gátat vethetne neki, addigra minder eltűnik. Nemrég az egyik régi rádióadó-telepe tüntették el a föld színéről, de veszélyben var a nyíregyházi rádióadó is, ami a kora egyik legcsodálatosabb technikai létesítménye volt És hiába próbálják megvédeni az emberek: ez a hiénaszellem és a képviselőik erősebbek. Az ilyet a magamfajta ember nagyon keserveser viseli.

Végül érdekességként megemlítem, hogy amióta belefogtam a gyűjtésbe, a rádiók mindig is csak műszaki értékekként, kultúr történeti emlékekként érdekeltek, hallgatn nem szoktam őket. Már 25 éve is lehet annak hogy nem hallgatok rádiót, nagyon nem tetszik ugyanis az az agresszió, ami a műsorokbó árad.

Rovatvezető: Dr. Hedvig Kálmán

Külföld

Rádióvétel — készülék nélkül

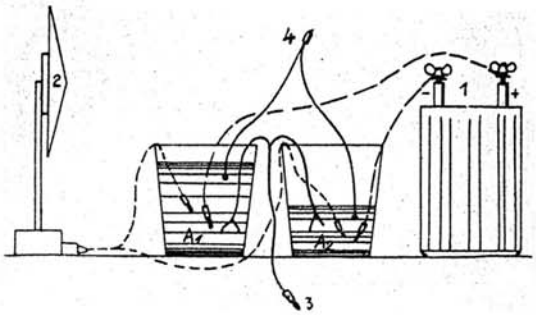
Nemrégiben Berlinben időzött egy híres orosz feltaláló, T. B. U. Algrew professzor, akinek sikerült megoldani azt a problémát, miként lehet a rádióleadásokat felfogni a gyakorlatban használt készülékek mellőzésével. Előbb meglehetős kétkedéssel fogadták ezt a hírt, de az orosz tudós bebizonyította állításainak valóságát s a tamáskodóknak is el kellett végre hinni, hogy az érdekes felfedezés tényleg megtörtént.

Algrew tanár részletes magyarázatát adta tanulmányának s arról a következőket mondotta:

— Amint általában ismeretes, vizet villamos energiával rendkívül könnyen és erősen fel lehet tölteni. Ezt a tényt mindenki tapasztalhatta, aki nedves kézzel villamos vezetéket megérintett. A sós víznek még fokozottabb mértékben van meg ez a tulajdonsága. Épp ezért kísérleteimhez sós vizet használtam. Minthogy a hanghullámok a vízben igen nagy sebességgel terjednek, nagy víztömegekkel tettem próbát. Évek hosszú során át folytattam ezeket az experimentumokat, míg rájöttem, hogy két pohár sós víz elég a drótnélküli vételhez. Ilyen felszerelést, amellyel rádióleadást felfogni lehet, aránylag egyszerűen állíthatunk össze. Csak az szükséges, hogy A_1 és A_2 poharakat úgy a villamos árammal (1), amelyet akkumulátor szolgáltat, mint az antennával (4) és a földvezetékkel (3), valamint a hangszóróval (2) össze kell kötni (l. az ábrát).

Algrew professzor, aki rájött arra, hogy a rádiózáshoz készülék sem kell

Igy lehet két pohár sós vízzel helyettesíteni a rádiókészüléket és felfogni a drótnélküli leadást

Amikor ez sikerült, az a probléma várt megoldásra, hogy ezt a felszerelést hangolni lehessen a különböző adóállomások vételére. Aztán első pillanattól kezdve világos volt előttem, hogyha a felszerelést egyáltalán használni akarom a gyakorlatban, akkor szükségessé válik, hogy egyedül lehessen összeállítani. Hónapokon át folytattam kísérleteimet, amíg sikerült a pontos vízmennyiségeket és sóadagokat megállapítanom, melyekkel aztán ideális vételt értem el. Végre kutatásaim során ráakadtam egy olyan sófajtára, amely egy csapásra minden nehézséget megoldott. E só segítségével a szerelvény az érzékenység legmagasabb fokát éri el, egyidejűleg pedig olyan kitünően hangolhatóvá válik, hogy a behangolást bárki a legegyszerűbben elvégezheti."

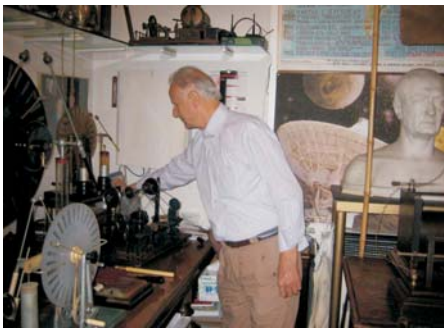
A tanár ezután két pohárba vizet öntött és sókat töltögetett beléjük. A poharak oldalán skálabeosztás alapján bizonyos színvonalig kiszivatytyúzta az egyikből a fölösleges vizet, a másikba pedig még annyit töltött, míg a kijelölt skálafokig emelkedett a víz. Ezután összekapcsolta a hangszóróval és a hallgatók ámulva voltak kénytelenek megállapítani, hogy a két pohár sós víz a párizsi rádióállomást a legcsengőbb hangtisztasággal szólaltatta meg.

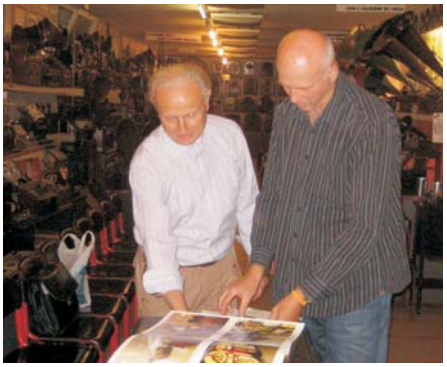
Budapest **legolcsóbb** beszerzési forrása **!!!**
FORTESONO esövek egyedárusítása
Végerősítő és kétrácsos cső . . . . . P 4·40
Audion és Universal cső . . . . . P 3·20
PALACE RADIÓ BUDAPEST VIII, Rákóczi út 47

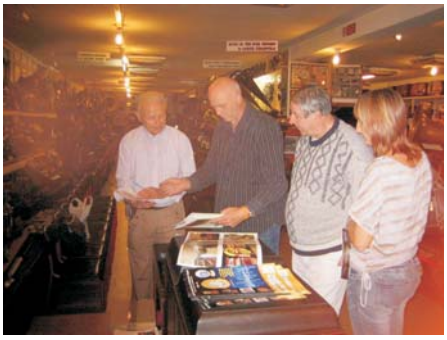
Forrás: Tolnai Világlapja 1930

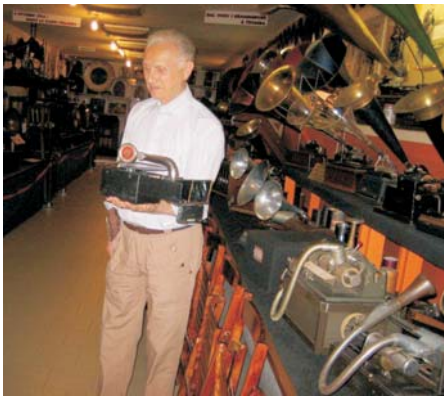
Bologna 2010. szeptember 20.

Végre hosszas tervezgetés után egy lelkes 10 fős csapat eljutott Bolognába a híres Marconi Múzeumba.
A szervezés jó néhányunk idegeit próbára tette, főleg ha a két évvel ezelőtti próbálkozásra gondolok, de a mostani szervezés is sok-sok bonyodalommal járt. Mint minden amit először csinál az ember, de én akkor is úgy gondoltam,hogy majd nekifutunk mégegyszer.
Szerencsére segítségemre sietett Giancarlo barátunk Olaszországból a szállás szervezése terén. A Velencéhez közeli Jesolo melletti Cavallino üdülőhelyet javasolta nekünk, onnét Bologna még kb. 200 km. Ha megnézzük Bologna Budapesttől kb. 900 km-re van, célszerű volt egy közelebbi szálláshelyet találnunk, és onnan ellátogatni Bolognába.
A szállást az interneten keresztül le lehetett foglalni, melyet Perneky Sándor és kedves családja intézett mindnyájunk számára, nekünk többieknek mindössze 12.000.- Ft előleget kellett befizetnünk előre. Mivel szeptember már utóidénynek számít a tengerparton, ezért a Garden Paradiso üdülőtelep kedvezményes szálláslehetőséget biztosított ebben az időszakban. Az üdülőtelep négycsillagos, kis faházakban egy hétre 320 Euro a szállás, 3-4 fő kicsit szűkösen, de azért kényelmesen elfér.
A faházak kétszobásak, egyikben franciaágy, a másikban két külön ágy van, fel vannak szerelve klimával, hűtővel, konyhával, széffel, mosdó-wc,zuhanyzóval.Egy kis terasz is tartozik minden faházhoz, ahol 10-en is elfértünk egyszerre. Ezenkívül az üdülőtelepen szupermarket, üzletek, meleg-hidegvizes medencék vannak, illetve központi épület a tisztálkodáshoz, wc-zuhanyzó stb. és a csodás tenger, napozóágyakkal ernyőkkel, ingyen használattal!
Induláskor szeptember 18-án az idő nem kedvezett, végig szakadt az eső. Aztán másnap kisütött a nap, végig az egész héten. Másnap egy rövid kirándulást tett a társaság a közeli Padovába.
Hétfőre időzítettük a Bolognai látogatást. Pelagalli Úr már várt minket és szerencsére pontosan érkeztünk a megtervezett időre, a zsúfolt olasz közlekedés ellenére is. A múzeum a Via Col di Lana 7/N. cím alatt egy nagy ház alagsorában van. Az utcáról nem látható, csak ha a kapun beeresztik az embert. Belépve a múzeumba aztán leesik az ember álla. Megszámlálhatatlan mennyiségben a régi eszközök.
A múzeum több részre tagozódik, Marconi munkássága, kísérleti készülékei ez egy külön szoba. Külön a fonográfok, gramofonok, telefonok. Külön részben elektortechika, rádiók kronológia szerint hatalmas mennyiségben. Külön televíziótechnika és filmtechnika, zeneszekrények. Minden működik, sokmindent működés közben ismerhettünk meg, fonográfokat Nipkow tárcsás televíziót! Zenegépeket, sípládákat, 18.századi orchestriont, "werklit" stb. stb. stb. Leírni nem lehet, látni kell. Pelagalli Úr végig nagyon szívélyes volt velünk és teljes barátsággal váltunk el, természetesen bőséges szakmai anyagot vittünk neki egyesületünk részéről, jubileumi kiadványt, újságokat. Ő is mindenkit megajándékozott a múzeum prospektusával, ismertetőivel.
A múzeum természetesen főként Marconi munkássága és a rádiózástörténetére épül, de végig vonultat gazdagon minden olyan műszaki ágat, ami a hanggal kapcsolatos, főleg olasz vonalon. A múzeumot támogatja az UNESCO, az olasz rádió, televízió, Bologna városa és még sokan. A kiállítás nem mindig van egy helyen, többször kiállítják hosszabb rövidebb időre más helyszíneken is. Benne van kicsit Pelagalli Úr élettörténete is, fiatalon rádiószerelő inasként kezdte, innenjött a gyűjtés szenvedélye, dolgozott a helyi televíziónál, közben híres bűvész is volt. A látogatás közben is egy egyszerű, de érdekes mutatvánnyal szórakoztatott minket.
A látogatás végén kábultan jöttünk el a múzeumból. Utána természetesen még felfedeztük Bologna néhány nevezetességét, és este fáradtan értünk

szálláshelyünkre. A további néhány napot is kirándulásokkal töltöttük, Velence, Garda-tó, Verona, Vicenza, Caorle, Jesoló, ki mit bírt, együtt és külön-külön, és persze a tenger!
A Vicenzai és Velencei rádiómúzeumot sajnos nem találtuk meg, azok időszakos kiállítások voltak csak. Viszont hazafelé meglátogattuk Szlovéniában élő tagtársunkat Fedran Marjant és gyűjteményét. Feleségével nagyon kedvesen fogadtak minket és örömmel mutatták meg a szép kis rádiógyűjteményüket. Fedran Zagorje ob Savi nevű kis városkában lakik Ljubljana és Maribor között az autópálya mellett mindössze 8 km-re, elképesztően szép festői helyen a hegyek között. A képet csak az árnyékolta be, hogy hazafelé ismét vigasztalhatatlanul szakadt az eső. Nagy élmény volt, ezért jövőre is megszervezzük, szeptember második hétvégétől eső hétre. Örülök, hogy a nejemmel együtt lehettünk Perneky Sanyival és kedves családjával, Nagy Karcsival és feleségével, Hajgató Lajossal, Selyem Tóth Sanyival és Deres Gyurival, aki fáradhatatlanul tolmácsolt angolul és németül, hiányozni fognak a jó kis esti beszélgetések.
A Marconi múzeumról bővebben tájékozódhatunk a www.museopelagalli.com honlapon, de lapunkban is bőségesen láthatunk képanyagot az eseményről.

Kóger László

Bolognai látogatás

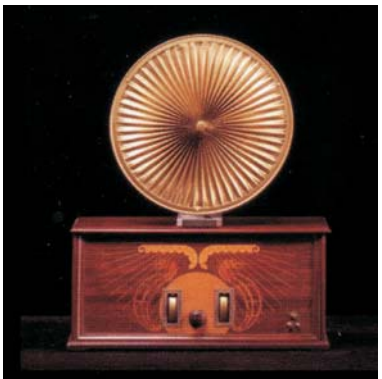
A Bolognai Rádiómúzeum tulajdonosát nagyon kedves embernek ismertem meg, türelmesen kalauzolt bennünket végig hatalmas mennyiségű gyűjteménye állomásain. A múzeum fő attrakciója a Marconi téma, Marconi munkássága, a Marconi gyár termékeinek
bemutatása a kezdetektől. Ez a kiállítás erőssége. Vártunk (vártam azonban) egy európai kitekintést, magyar készülékeket, de ez nem volt.
Persze más a várakozás és mások a tények. A kiállítást érdemes megnézni mindezek ellenére! Amit jogosan hiányoltam, a készülékek nem voltak ismertető címkékkel ellátva, s talán kicsit zsuffolt a kiállítótér! Nekem van egy ideám, miszerint minden korszakból egy-egy jellemző készüléket a hozzáillő enteriőrben kellene elhelyezni, legalább is én így csinálnám! A gyűjtemény másik érdekes, de kevésbé gazdag része a televíziózás készülékeinek, technikai-történeti bemutatása. Itt kiemelendő a működő, és működés közben bemutatott Nipkov tárcsás készülék. Hiányérzetem Mihályi Dénes elhallgatásából fakadt csak!
Ami még érdekes volt a múzeumban a rádiókon kívül, a fonográf (az Edison, Berliner korszaktól) és gramofon gyűjtemény, szépnek jelentősnek mondható. Van a múzeumban még a diavetítés , filmezés technikatörténetéből jó-néhány kiállítási tárgy.
Amitől nem izgultam nagyon be ezek a zenélő szerkezetek voltak , ami azonban biztosan az ilyeneket gyűjtőknek nem kis élmény.
Javasoltam a kintlévő gyűjtőtársaknak a jövőre nézve egy osztrák, német múzeumlátogatást, hiszen hozzájuk több szálon kötődünk.
Biztosan jó tippeket tud majd adni számunkra Gunter Craemer gyűjtőtársunk, aki Orionos munkájával beírta magát a magyar technikai örökség megmentői sorába, amit ezúton is köszönök, várva a bővített magyar nyelvű kiadást!

Selyem Tóth Sándor
Zalaegerszeg

BOLOGNA 2010. szeptember 20.

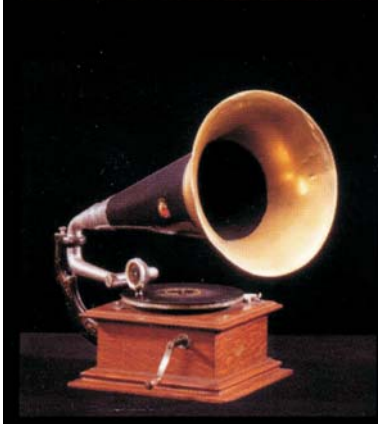

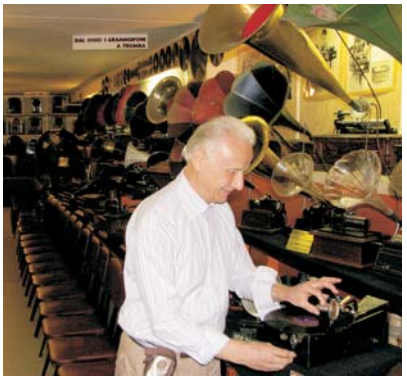

Il salone d'ingresso del museo

La "musica a colori" dei Juke Boxes *(particolare)*

Fonografi a tromba - Grammofoni a disco

Un angolo di "Television Story"

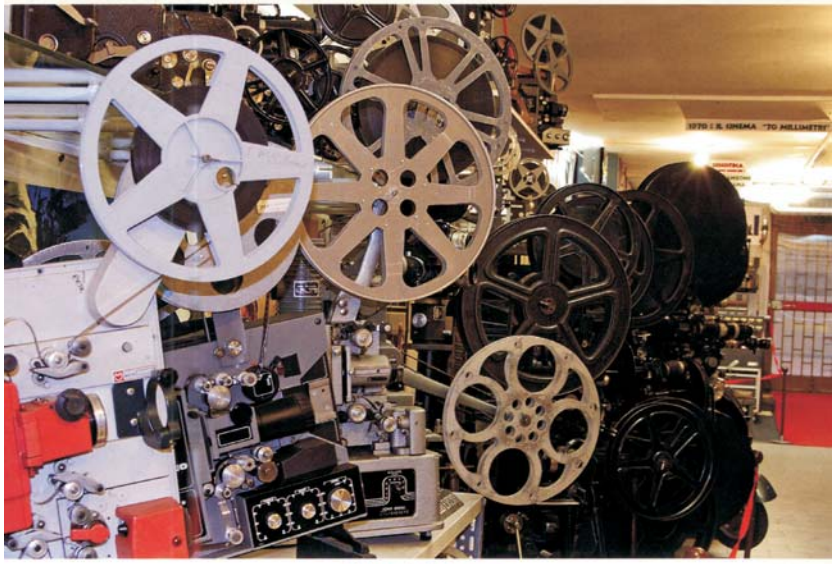

Un angolo della Sala Marconi: pezzi originali "firmati" Marconi

115 anni di cinema

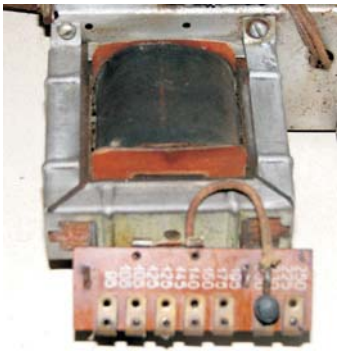

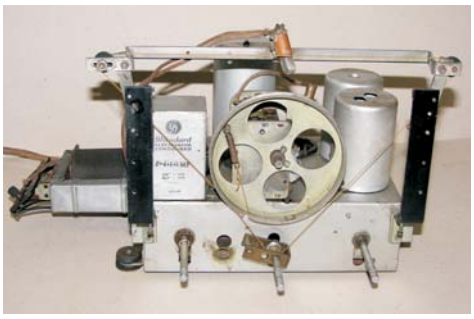
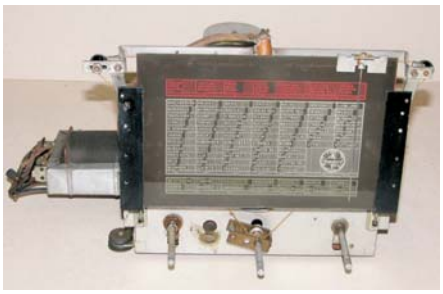
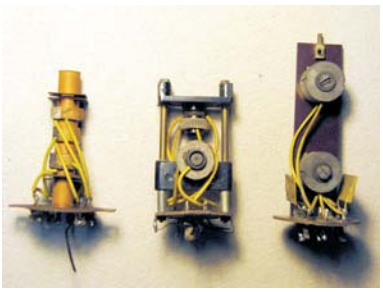
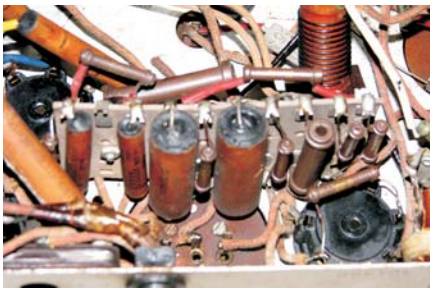
Organi, carillon, orchestrion, macchine musicali meccaniche del'700 e dell'800

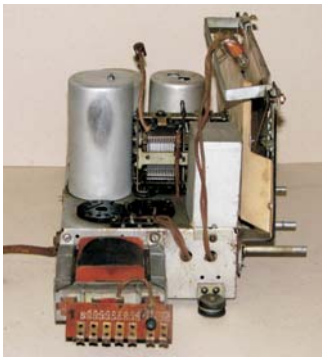
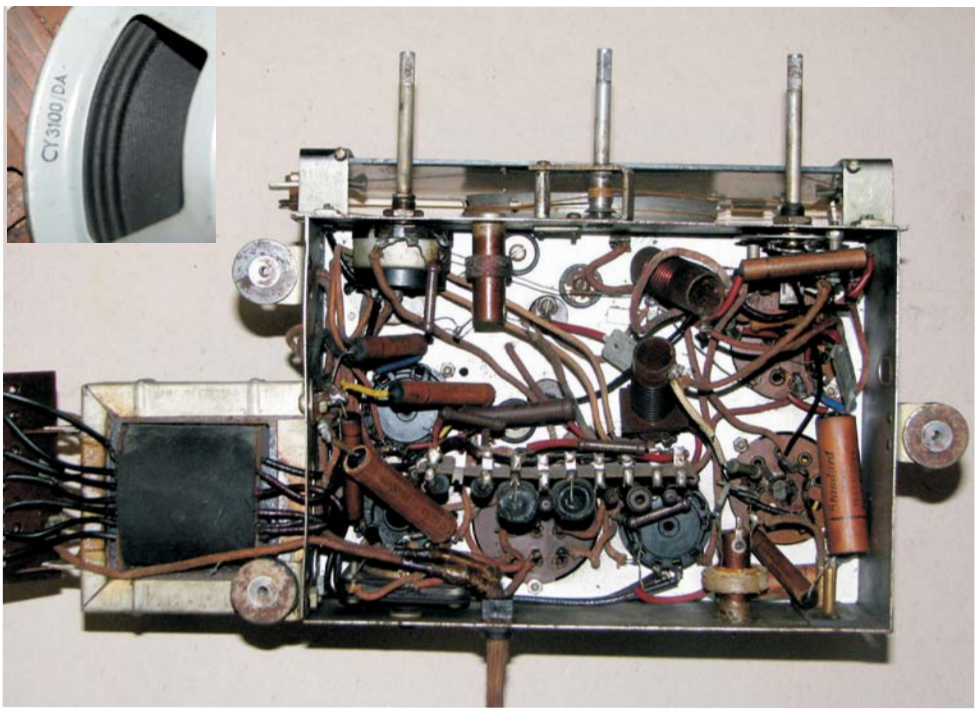

STANDARD KISSZUPER

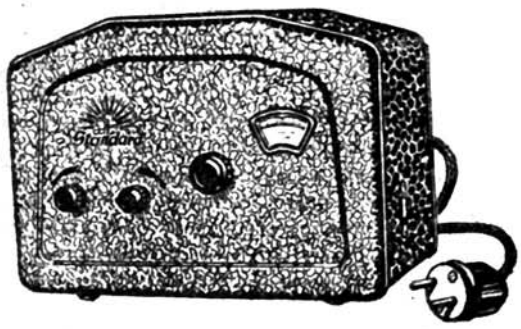

A Magyar Rádióipar előretörése

A Standard gyár uj épülete.

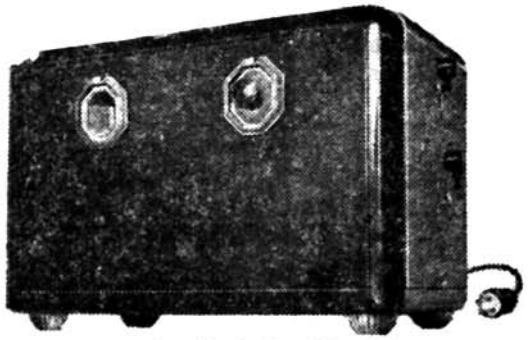
A legnagyobb magyar rádiógyár, a *Standard Villamossági Részvénytársaság* az idei szezonban meghódította a magyar rádiópiacot. Nagyteljesitményü, kiválóan tökéletes és összehasonlithatatlanul olcsó készülékei iránt olyan példanélkül álló érdeklődés nyilvánul meg, melynek a nagy felkészültségü és európai nivón álló gyár csak felfokozott termeléssel tud eleget tenni. A Standard-gyár egy olyan készüléksorozatot bocsátott a magyar rádiópublikum rendelkezésére, melyből minden érdeklődő kiválaszthatja a neki ugy árban, mint

Standard 3a készülék

feljesitményben leginkább megfelelő készüléket.

Ezen sorozat legnépszerübb készüléke a *Standard 3a*, mely több tizezer példányban van forgalomban. Népszerüségére jellemző, hogy az állandóan beérkező, nagyszámu rendelések hosszu időkre lekötik a gyár termelését. A *Standard 3a* tökéletes 3+1 csöves váltóáramu hálózati készülék, mely grammofonerősitésre is alkalmas.

Standard Rex készülék

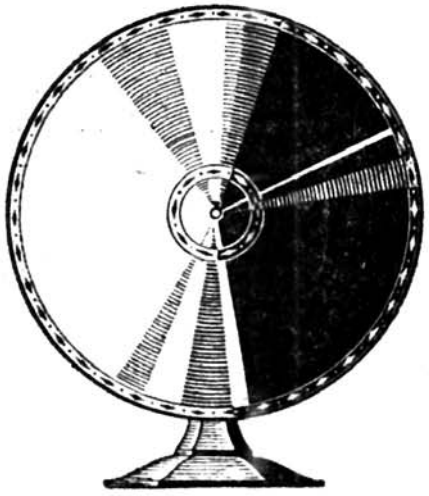
A készülék ára oly alacsony, hogy a legszélesebb rétegek számára is elérhetővé teszi a rádió áldásait.

A Standard-gyár luxuskészüléke a «*Rex-Standard*» talán még a 3a népszerüségét is felülmulja. A «*Rex-Standard*» magában foglalja a modern rádiótechnika minden értékét. Az 5+1 csöves váltóáramu hálózati készülék tökéletesen zörejmentes, tiszta vételt, gyönyörü hangszinezetet, hatalmas hangerőt és elsőrangu szelektivitást nyujt. Rövid és hosszu hullámhosszon egész Európa minden állomását beállithatjuk egyetlen gomb segitségével. A készülék 2 árnyékoltrácsu magasfrekvenciáju erősitő fokozatot, 1 detektor fokozatot és két alacsony frekvenciáju fokozatot tartalmaz.

A harmadik Standard hálózati készülék a *Standardyne*, mely tipus a 3a és Rex készülékek között hézagpótló szerepet tölt be. A Standardyne 4+1 csöves Európavevő készülék, mely legtökéletesebb szelektivitása mellett minimális áramfogyasztással müködik. A készülék 1 magasfrekvenciáju fokozatot, 1 detektor- és két alacsonyfrekvenciáju fokozatot tartalmaz.

Fenti hálózati készülékeknek megfelelő telepestipusok a Standard 3b, háromcsöves telepes készülék, Standard 4b négycsöves telepes készülék, Standard 8b nyolccsöves telepes készülék.

A gyár legtökéletesebb gyártmányai közé tartozik a *Conus-hangszóró*. Elsőrangu mivoltát példanélkül álló elterjedésén kivül igazolja az a tény is,

Standard Conus hangszóró

hogy hosszu évek óta egyik legkiválóbb hangszóró az egész világ rádiópiacán.

A Standard-sorozat minden egyes tipusa a legkisebbtől a legnagyobbig egyaránt az ismert Standard minőséget képviseli, ugy az áramkörök legmodernebb kidolgozásával, mint a felhasznált szerelvények beállitásával és a gyártás gondosságával valamennyi tipus kidolgozásánál különös gond forditatott a hangszinezetre.

A mellékelt képünkön látható hatalmas, Európa egyik legmodernebb gyárépületében folyik a *Standard* rádiókészülékek szerelése. A *Standard*-gyártmányok készitése a legmodernebb elvek szerint történik, munkaszalagok végein a legrövidebb időközökben futnak ki az elkészült és a leggondosabb pontossággal felülvizsgált készülékek, csomagolva, szállitásra kész állapotban.

Forrás: RU 1930/52. sz.

ORION AT 759-O Oretta tv

Hazánkban az 1960-as években vált népszerűvé a televízió. Az adóhálózat országos kiépítésével egyre több néző számára vált a műsor elérhetővé és a műsoridő is jelentősen bővült. Így garantált sikere lehetett az évről évre modernebb VT és ORION tv készülékeknek is. Az évtized végére nemcsak külső megjelenésükben újultak meg a készülékek, hanem megbízhatóságuk is egyre jobb lett. A címben szereplő készülék is ebből az időszakból való.

A küllemre szép, nagyképernyős tv 12 csatorna vételére alkalmas az OIRT szabvány szerint. A kor többi ORION tv típusával megegyezően a káva kivitele élénk csíkos pácolású és fényes lakkozású. A készülék egyedi érdekessége, hogy a kezelőegység egy lehúzható faredőny mögött van. A redőny csukott állapotban rögzíthető a káva jobb oldalán levő kulcsos zárral.

Ez kissé furcsának tűnhet, de a tervezők valószínűleg az iskolákban, intézményekben való használatra is gondoltak, ezzel az egyszerű "gyerekzárral". Feltűnő még a képernyőt körülvevő fekete-ezüst műanyag keret. Az első robbanásbiztos képcsövek beépítése tette szükségessé, a képcsövet körülszorító acélpántot takarja el. (A robbanásmentes képcsövek kifejlesztéséről és első típusairól a Rádiótechnika 1964 májusi számában jelent meg egy részletes cikk). A kezelőegység az előlap teljes magasságát elfoglalja, ezért a szokatlanul hosszúkás oválhangszóró a készülék bal oldalán kapott helyet. A kezelőgombok elhelyezése szellős, rendeltetésüket a melléírt jelölések egyértelműen mutatják. A hangerő-szabályozó alatti részen egy takarólap látható. A gyár ide készítette elő az UHF keverőegység helyét. A típus gyártási évében (1968) itthon még nem indult be a 2. program sugárzása. A szervizzel lehetett utólag beszereltetni az UHF tunert. Esetleg a későbbi szériákba már gyárilag benne volt.

Az egész tv akár lábakra is állítható. A kávából kiálló hátlap elég szellőzést biztosít a jelentős hőt termelő alkatrészeknek. A szokásos életvédelmi figyelmeztetésen kívül még a tv és a tartozék lábak árát is feltüntették (7230 és 218 Ft). A belső szerkezet a képcsövön és a hangszórón kívül két fő részből áll: a kezelőegységből és a lehajtható szerelővázból. Az utóbbi fogja egybe a nyomtatott áramköri lapokat és hordozza a hagyományos huzalozású tápegységet és sorvégfokozatot. A bevezetőben említett modernizálásnak köszönhetően egy-egy elektroncsövet már tranzisztoros áramkörökkel váltottak ki a kép- és hang-KF fokozatokban.

De ez, a készülék fogyasztását és a beépített alkatrészek mennyiségét nem igazán csökkentette.

A tv kapcsolási rajza több helyen is megtalálható: az 1969-es Rádiótechnika évkönyvben, a '67-69-es Kádár könyvben és a Televíziókapcsolások I. (Renczes Tamás) kiadványban is. Utóbbi közli a nyomtatott lapok beültetési rajzát is. Több helyen hivatkoznak az AT 651-es alaptípusra, mert a szinkronjelleválasztó, a soroszcillátor és az eltérítő fokozatok megegyeznek vele.

Ezek javításához az általános tévéjavítással foglalkozó könyveken kívül használható még a Rádió-elektronika sorozatban megjelent: Televíziójavítás AT 651, AT 1651 című könyvecske is.

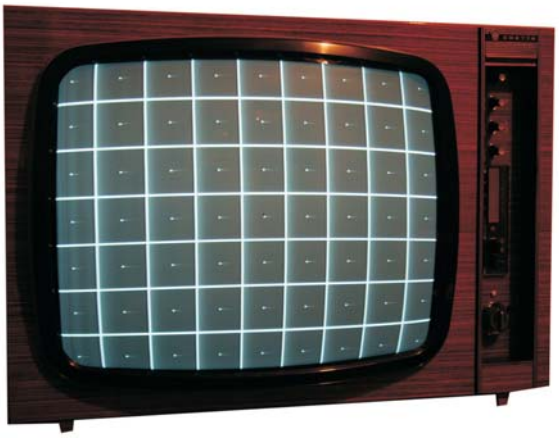
Aki megpróbál egy ilyen tv-t működésbe hozni, elsősorban szintén az előbb említett fokozatok meghibásodásával találja szemben magát. A saját készülékem megjavítása során szerzett

tapasztalatok alapján a következőkre érdemes odafigyelni. Mindenek előtt az érintésvédelemre, a rádióknál szokásos nagyobb feszültségek és az univerzális kivitel miatt. A biztosítékokat ellenőrizni kell, hogy az előírt értékűek-e, esetleg van köztük megpatkolt. A biztosíték utáni fémházas, 100 nF-os zavarszűrő kondenzátort megbízható, jó minőségűre kell kicserélni. Szemrevételezéssel ellenőrizzük, hogy a sorkimenőn és a rákapcsolt alkatrészeken látható-e szikrázásból eredő égési nyom. A bemelegedés során előálló zárlatnál elsősorban a sorvégfok csövei lehetnek gyanúsak.

Bekapcsolt készüléken a buszterfeszültség nem haladhatja meg nagyon az előírt értéket. Levett fény és hangerő mellett figyeljük meg, hogy hallható-e pattogás a nagyfeszültségű részből. A függőlegesen szűk vagy aszimmetrikusan nyomott képet a függőleges eltérítő fokozat hibás alkatrészei okozzák. Itt főként gyenge vagy gázos cső és egy-két átvezető kondenzátor fordulhat elő. Végül a dobváltó érintkezőit is érdemes megtisztítani. Ehhez a kezelőegységet ki kell venni, négy nagyméretű bakelit csavaranya fogja. Ezután hátra lehet annyira húzni, hogy a szükséges mértékben hozzáférjünk a dobváltóhoz.

Ezeket a tévéket főleg a tulajdonos lakásán javították. A helyszínen rendelkezésre álló anyagokból kellett újból működőképessé tenni. Ebből eredően előfordult, hogy nem a pont odavaló anyag került a készülékbe. Valószínűleg így lett az én tévémnek félhullámú fűtése. Az egyik szakadt fűtőköri ellenállást egy szilíciumdiódával hidalták át. A sorkimenő pedig egy későbbi VIDEOTON tévébe való volt. (Erős nagyfeszültséget adott és a buszterfeszültség is igen magas, 900 V feletti volt.) Mivel a nagyfeszültség enyhe pattogását mindig csak időlegesen sikerült elhárítani, a teljes sorkimenő cseréje mellett döntöttem. Igen ám, de milyen lehet az eredeti, idevaló alkatrész? A korabeli készülékleírásokban többször utalnak rá, hogy a két hazai gyártó többek között egységes sorkimeneti transzformátort használ. Pedig, itt nem így van. A tranzisztoros áramkörök tápellátásához az ORION sorkimenő impulzustekercsére egy újabb kivezetés került (rajzokon a 11-es számú), míg ez a VT készülékeknél nincs.

Két összeállítást próbáltam ki a tévében. Mindkettőnél a sorkimenő primer tekercse egy AT 5561 (ORION 60) tv roncsból való. Ezeknél a közvetlen panelre szerelhetőség miatt a 10. és a 9-es kivezetések felül vannak, a 8-as pedig alul és felül is ki van hozva. Kétféle nagyfeszültségű tekerccsel szereltem össze. Először egy későbbi csöves ORION tévébe való teljesen új darabbal. (Ennek kezdőkivezetése kék színű, ellenállásmérővel vizsgálva kb. 250 ohmot mutat.) Az így összeállított sorkimenőt az AT 5561 rajza szerint kötöttem be. 840 V buszterfeszültségnél állt be a megfelelő képszélesség. Ez már jobbnak tűnt, de a következő lett a végleges változat: itt a nagyfeszültségű tekercs szintén ORION utángyártott (kezdőkivezetése piros színű és kb. 200 ohmot mutat ellenállásmérőve.) Ennél már beállt a képszélesség az előírt buszterfeszültségnél, az AT 759 rajztól eltérően a C 605 elhagyásával és a C 607-el párhuzamosan téve egy 68pF/5kV-os kondenzátort. Végül a DY 806 cső foglalatát és az egymenetes fűtéshurkot is cserélni kellett.

Ebben a fokozatban fontos a gondos szerelés. Könnyen odapörköl az impulzusfeszültség ha egy kivezetés vagy alkatrész nincs tisztes távolságra a másiktól vagy a vasmagtól. Hibaként jelentkezett még, hogy kikapcsoláskor egy fénylő pont jelent meg a képernyő közepén. A '80-as években új képcsövet tettek a tévébe és a képcső 10 Mohmos segédrács-ellenállását 1,5 Mohmra cserélték. A segédrács-kondenzátor értékének növelésével ismét hatásos lett a fénypontkioltás.

A javítás és beállítások eredményeként egy igen jól működő készülék lett. Bár az OIRT rendszer múlandó, amíg van adás, érdemes rászánni a fáradságot egy-egy készülék helyreállítására, mert bármelyik gyűjtemény érdekes színfoltja lehet egy működő régi tv.

Millinghoffer József

Kérem, nekem nincs...

Régi szervizes kollegáknak bizonyára rémálmaiban jönnek elő a fénypontos problémák.
A (régi) tv készülékeknél esetenként előfordult, hogy kikapcsolás után a képernyő közepén egy fénylő pont jelent meg.
Oka egyszerű: A képcső (mint kondenzátor) kikapcsolás után egy ideig tartja a rákapcsolt nagyfeszültséget, és mint a kisütött kondenzátorban, e feszültség ráadásul regenerálódhat is. Eltérítés nincs, emisszió a kihűlő katódból még van, tehát az eredmény: fénypont.
Ennek elkerülésére a konstruktőrök különféle fénypontkioltó áramköröket alkalmaztak, mint pl. a képcső lezárása kikapcsolásnál, vagy fenntartott segédrácsfeszültség, stb.
Csakhogy: Egyrészt a végleg legyengült képcsöveknél ezen megoldások már nem tudtak eredményesen működni, így a gyengeség egyik jele a fénypont megjelenése volt, másrészt bizonyos üveg-összetételű képcsőballonokban a megszokottnál is erősebben regenerálódott a nagyfeszültség, így ezeknél az egyébként kifogástalan képcsöveknél a kioltás eredménytelennek bizonyult, itt bizony volt egy (alig látható) fénypont.
Nos egy vásárlónknak ilyen készüléke volt.
Jött is a reklamáció: cseréljük ki a képcsövet. De hát a képcső jó, tehát cseréről nem lehet szó. Dühödt reklamáció során, egy órás vitatkozás után végre sikerült a vásárlót meggyőzni, hogy minden rendben van, az ő készülékének képcsöve még jobb, mint a többi, nyugodjék meg, használja egészséggel.
Megnyugodott, elfogadta, hazament.
Másnap viszont bejött a szomszédja, hogy az ő készülékén nincs fénypont.....

Pécz Károly
Budapest

A magyar rádiógyárak ezideig minden esztendőben kihoztak egy-egy kétcsöves, egyhangoltkörös (visszacsatolós) rádiót annak a fogyasztótörétegnek szánva, melynek nem áll módjában drága szupereket vásárolni. Az idén piacra hozott *ECL11* trióda-tetróda kombinált cső lehetővé tette a rádiósok régi vágyálmát, egy olyan szuperkészülék szerkesztését, amely az eddigi 2+1-es, egyhangolkörös (visszacsatolós) rádió árkategóriájába esik. Így ez a vékonypénzü réteg is négyhangoltkörös ,egyszerü kezelésü, lényegesen érzékenyebb *szuperkészülék* birtokába juthat.

A *Standard* többi készüléke egy-egy ujabb kategóriát jelent; és minden készülék a maga árkategóriájában „mindent tud". Ezekkel a szerényebb igényektől kezdve a legkifinomultabb izlésig minden érdeklődőt ki tudunk elégiteni. Az összes idei tipusoknál felhasználták a *Standard*-laboratóriumokban kidolgozott és az évek során gyakorlatban kipróbált, jól bevált szerkesztési eljárásokat, amelyeknek a *Standard*-rádiók közismert kiváló teljesitményeiket köszönhetik. A *Standard*-vevőkészülékek külsőleg egységes tipusban épültek. A finom kidolgozásu kávák bármilyen előkelő lakás diszére válhatnak. Egységesen szürke selyem boritja a hangszóró-nyilásokat. Egységesen finoman hajló egyszerü vonalak és egységes kivitelü — az elmult évben az Automata Szupernél is használt vonalkázott, nagyméretü fotóskálák.

Standard Kisszuper.

Négyhangkörös kisszuper. Az a készülék, amely a vékonypénzü emberek magas igényeit van hivatva kielégiteni. A Standard Kisszuper nagy érzékenységénél fogva — érzékenysége megközeliti az átlagos 3+1 csöves szuper érzékenységét — éjjel-nappal kitünő rádióvételt

biztosit. Érzékenysége messze fölötte áll a visszacsatolt audionnak.

A Standart Kisszuper hangolt rezgőkörei: bemenőkör, oszcillátorkör és két középfrekvenciakör. A modulátorkör nincs sávszűrőnek kiképezve. 465 kc középfrekvenciánál a tükörállomás már nem esik a hullámsávba, igy az egyetlen rezgőkör ebben a vonatkozásban kielégitő szelektivitást biztosit. A készülék szelektivitása egyenrangu a régi 5—6 hangoltkörös szuperekével. Szerencsés felépitésénél fogva nappal is behoz távoli, gyengébb állomásokat. Általában véve minden hullámsávon, még nappal is, *az összes európai nagyadók kifogástalanul vehetők*. A keresztmoduláció megakadályozására a helyi adók gyengitésére szivókört épitettek be, erre azonban kizárólag a helyi adó közvetlen közelében van szükség. A nagyteljesitményü végerősitő csőhöz illően ugyanazt a nagyteljesitményü hangszórót alkalmazták, mint a nagyszuperekben. Hullámkörzetei: 16—51, 190—600 és 700—2000. Csövek: *ECH4, ECL11 és EZ2*.

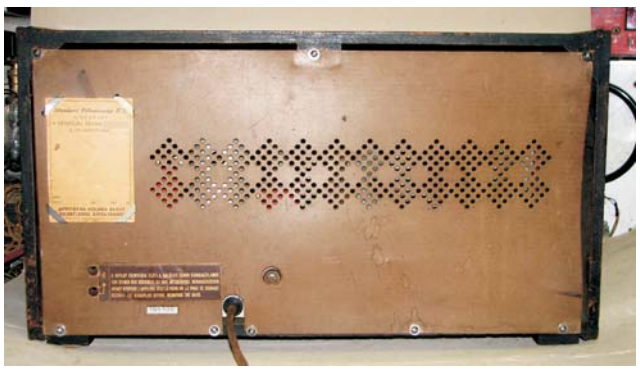
Standard Kisszuper 3022 1940-41

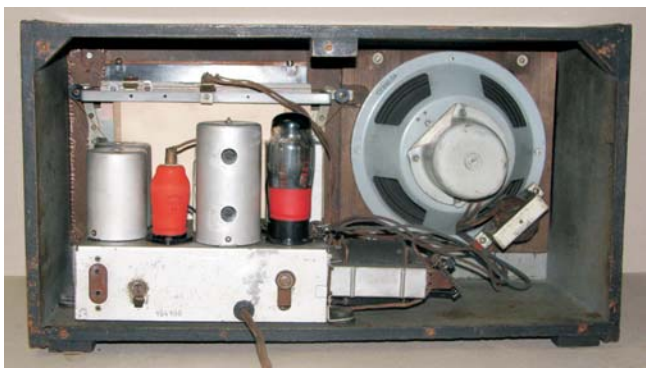

Ez a kis készülék majdnem minden porcikájában újszerű volt 1940. őszén, 70 évvel ezelőtt. A gyár az 1940-41-es évjáratnál először, csak szuper készülékeket gyártott, el is nevezte ezt az évjáratot Super-sorozatnak. Ennek legkisebb tagja a Kisszuper. Az egyszerű de izléses külső jelentős műszaki bravúrt tartalmaz, a rádiótechnika fejlődése során először hozott ki a magyar ipar 2+1-es kivitelben szuper készüléket. Az, hogy 2+1-es, a mai napig azt jelenti,hogy audion, végerősitő és egyenirányító, a klasszikus egy hangoltkörös kétpentódás audionvevő. A sok év alatt az egyenes vevők is sokat fejlődtek, a két pentódás jelentős erősítésnövekedést erdményezett a triódákkal szemben, mely a külföld vételét is lehetővé tette. Igaz ehhez hozzájárult a nagy teljesítményű adóállomások megjelenése is. Persze ez problémát is okozott, hullámcsapdákat kellett beépíteni, kettőt is, katódszűrőt, és egyéb kapcsolástechnikai trükkök kerültek beépítésre. Természetesen egy ilyen luxus külföldvevő 2+1-esnek már az ára is komolyabb volt.

Két fő szempont, mely a 40-es évekre kezdett lényeges lenni, amit az egyes vevők már nem tudtak teljesíteni, egyik a szelektívitás kérdése, a másik pedig az egygombhangolás igénye. Ezek teljesítése a szupervevőknek nem okozott gondot. Az egyenesvevőknél az akármilyen jó minőségű és kapcsolású rezgőkör, plusz hullámcsapda beiktatása, visszacsatolások, antennacsatolások alkalmazása együttvéve sem tudta a megnövekedett szelektivítás iránti követelményeket kielégíteni. Persze ehhez a nagyobb adó teljesítmények is hozzájárultak. A sok gomb kezelése már túl bonyolulttá tette egy "egyszerű" 2+1-es kezelését. Ez a végére 6-8 kezelőgombot is jelentett, ha ki akarták használni egy 2+1-es maximális lehetőségeit.

Viszont mellette szólt az, hogy a kisebb pénzű vásárlóközönség pénzügyi lehetősége kb. egy 2+1-es beszerzését tette lehetővé nagyobb megerőltetés nélkül. 1940-re ennek köszönhetően a rádió előfizetők kb. kétharmada használt 2+1-est Magyarországon. Olcsó árfekvésű szuperkészülék konstruálására mindig is törekedtek a gyárak, ezt addig az időpontig 3+1-es felépítéssel tudták megoldani, de ezek ára még mindig jóval magasabb volt a 2+1-esekénél. 1940-ben jött el a lehetősége technikailag, hogy 2 kombinált csővel szuper készüléket lehessen építeni, akkor amikor forgalomba került az ECL 11-es cső, előerősítő trioda + végerősítő tetróda kombináció. A nagyfrekvenciás részben szükséges trióda-hexoda már korábban is rendelkezésre állt. Az ECL 11 tulajdonképpen a VCL 11-es nagyobb teljesítményű változata 6,3 V-ra. A VCL 11-et a Néprádió céljaira már korábban megkonstruálták, így a konstruktőrök már láthatták a kettős hangfrekvencia erősítőcső adta lehetőségeket, előnyöket, de a VCL 11-et nem lehetett beilleszteni egyszerű módon a többi cső közé. Így meg kellett várni míg a gyárak kihozták az ECL 11-et. Mint a számozás is jelzi német kornstukcióról van szó, hisz a 11-es acélcsöveket a német rádiócső ipar fejlesztette ki. Az ECL 11 teljesítménye és mérete miatt üvegbúrás lett, és a német rádiókban már 1939-ben megjelent. Szinte forradalmasította a rádió tervezést, minden német rádiógyár programjába vette az olcsó szuper gyártását, melyet az ECL 11 cső tett lehetővé. A mi hazai csőgyáraink kis késéssel kezdték gyártani az ECL 11-et, így az csak 1940-41-es évjáratnál a Telefunken 341 V, Orion 155 és a Standard kisszupernél került beépítésre. A Philips nem használta ezt a csövet.Visszatérve a Kisszuperre a gyár biztosra ment, a 2+1-esekhez mérten sokkal jobb műszaki paraméterekkel rendelkező 2+1-es szuperből közel 20 ezer darabot gyártott. Ha hozzávesszük a következő évben gyártott Extraszuper szintén közel 20 ezres darabszámát, amely a Kisszuper következő évi változata, közel 40 ezer darab készült ezzel a rendszerrel. Majdnem annyi, mint a Néprádiókból!A darabszámot illetően a Standard gyártmányoknál ennél az évjáratnál már könnyű dolgunk van, a Standard 15 év című kiadvány pontosan közli,hogy a Kisszuperből 18 700 db. készült. Ez a kiadvány teljesen hitelesnek tekinthető adatokat közöl. A Kisszupernek készült univerzális kivitele is, de a 3+1-esként került gyártásra, soros fűtésű csövekkel, nem volt megvalósítható a 2+1-es szuperelv.Érdekes, hogy mint műszaki bravúrt két évig gyártották ezt a rendszert, aztán mégsem készült soha többet ilyen 2+1-es szuper illetve a többi gyárunk sohasem hozott ki ilyen konstrukciót.

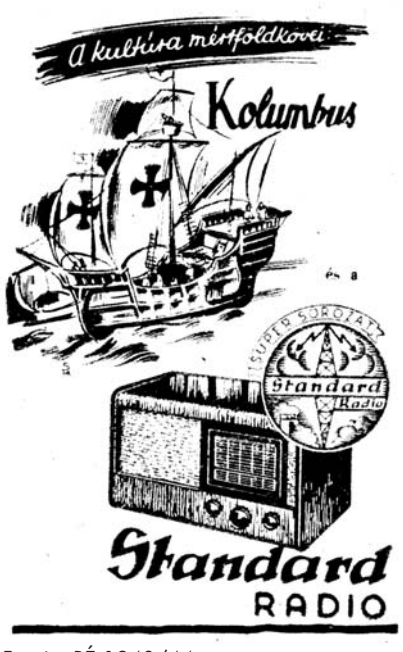

Nyilván a II. világháború is befolyásolta a fejlesztéseket, de mondjuk a háború utáni szegénység is létjogosultságot adott volna az újragyártásnak. Addigra már elavult lett az ECL 11, a korszerűnek számító 21-es sorozat pedig nem tartalmazott trióda-tetródát, a 3+1-es rendszer lett a legkisebb készüléknek felépítése is. (Kivéve jóval későbbi egy-két VT nóvalcsöves típust a 60-asévek elejéről.) A Kisszuper árban is megfelelt az addigi 2+1-esek árfekvéséhez, ha megnézzük több éven át a Standard gyár egyenesvevőinek árát, az kb. 10 %-kal emelkedett évenként, ehhez az emelkedéshez pontosan passzolt a Kisszuper 215 Pengős készpénz ára 1940. őszén. A célkitűzést tehát teljesítette a gyár, szuper készüléket adni egy 2+1-es áráért. Reklámozta bőségesen is a gyár, szakirodalmakban, napilapokban, bőségesen találkozhatunk ismertetésével. Valűszínű, hogy nagyobb mennyiségben külföldre is került a legyártott mennyiség, ebben az időben a magyar rádióipar jelentős exportot bonyolított, többek között a balkáni államokba. Az új készülékek iránt nagy volt a hazai kereslet is, (az országhoz visszacsatolt területek!) de az olcsó készülékek iránt érdeklődők részére forgalomba került a Néprádió is.Tapasztalatom szerint a Kisszuperből messze nem maradt annyi az utókorra, mint a Néprádióból, ez is a jelentős külföldi exportot támaszthatja alá. Erről a megmaradt példányok gyáriszámaiból is következtethetünk. A Kisszuper váltóáramú kivitele a 101001-119700. számok közötti gyári számokkal rendelkezik. Én eddig a széria első ötezres példányaival találkoztam, tehát azok biztosan a hazai kereslet kielégítésére itthon kerültek forgalomba. A magasabb sorszámúak pedig exportra kerültek? tehát a Kisszupernél a gyári szám nem a mennyiség megbecsüléséhez fontos, hanem mennyi került exportra e szériából, akinek magasabb sorozatszámú készüléke van, kérem jelezze felém.

"Röviden" ennyit a Kisszuper megszületésének körülményeiről, látható, hogy még egy 40-es évekbeli készülék is rengeteg szempont szerint került megtervezésre és legyártásra.

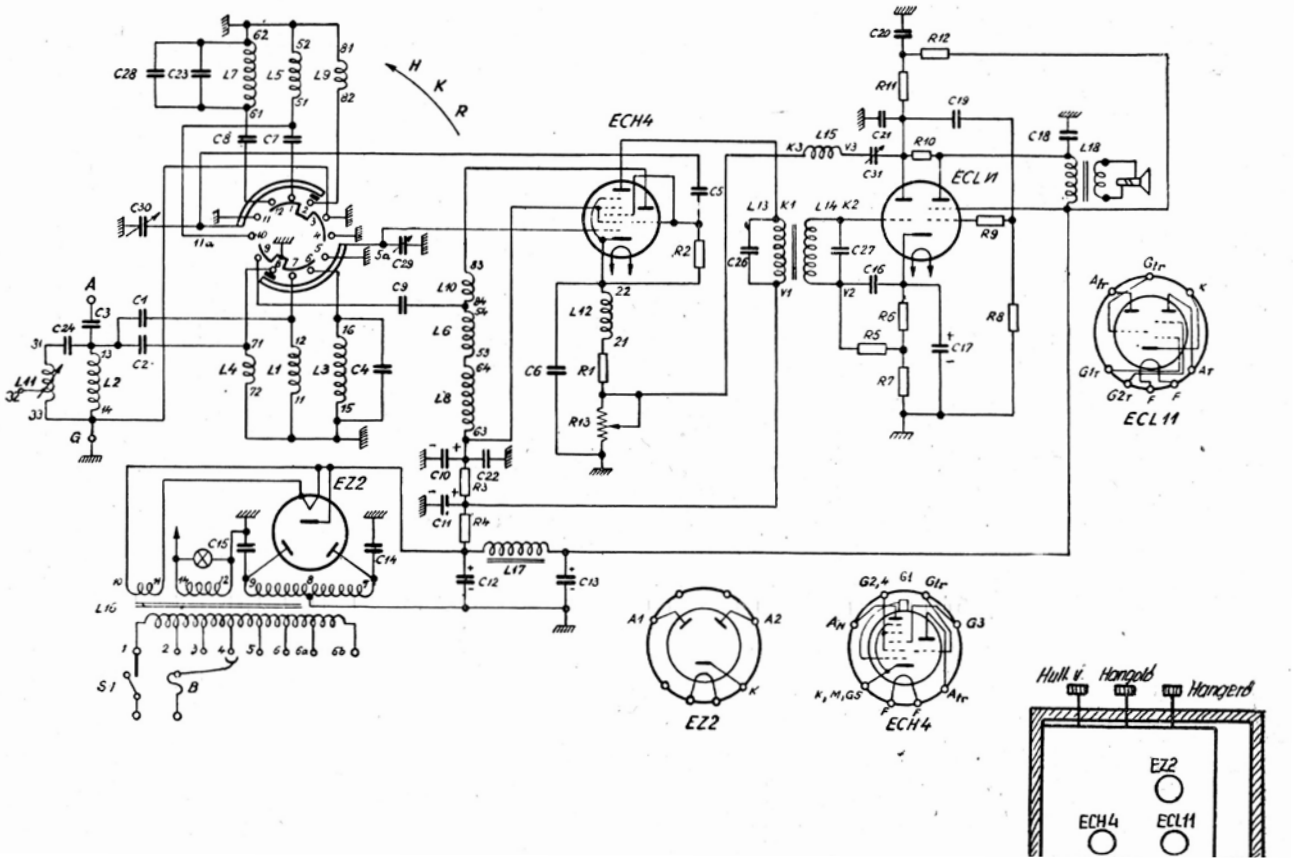
A Kisszuper külsőre is eltér a megszokottól, az átlagnál kicsit szélesebb és így alacsonyabb a készülékház, ami a Standardoknál megszokott, a luxuskészülékeknél is általános szép diófurnérozást kapott. Semmilyen külön díszítés nincs rajta, hacsak nem a két szélén végigfutó díszlécet nem tekintjük annak. Az előlap alul-felül egyszerűen le van kerekítve, a megjelenést a skála körülii bakelitkeret emeli még ki. A letisztult külső forma a funkcionalitás jegyében került kialakításra.A hangszóró elé és a jobb oldali kis részre, az évjáratra jellemző bordós-barnás durvaszövésű hangszóróvászon került. A skála színes negatív skála a főbb állomásnevekkel, felül RH sáv piros színnel, középen KH sáv sárga színnel, alul a HH sáv zöld színnel van jelölve, jobb oldalt láthatjuk az elmaradhatatlan Standard emblémát.A készülék mindössze három kezelőszervet kapott, baloldalt hangerő+bekapcsoló, középenhangolás, jobb oldalt hullámváltó, hangszínszabályzás nincs. Minél kevesebb a gomb, annál egyszerűbb a kezelés. A két szélső kisebb egyformák, de a hullámváltógomb kerek színes jelzésekkel is el van látva a hullámsáv színeinek megfelelően. Számuk is van: hangerő MX 5024/2. 4200 EY/EA, hangolás MX5019, 4200 DY, hullámváltó MX 5025/1 4200 EY/EB. Ez mind olvasható a gombok belső felén. Érdekes az MX jelzés, ezzel a jelzéssel a Marosi Pál bakelit üzem számozta forgatógombjait. Nagyon úgy néz ki, hogy ebben az időben ez a cég szállított a Standard gyárnak, emellett a Standard gyári jelzés is olvasható a gombokon. A gyárat akkor már jelentősen leterhelték a hadi megrendelések.A hátlap jellegzetes Standard hátlap, de a rögzítéséhez már nincsenek fülek, egyszerűen facsavarokkal van a házhoz rögzítve. A készülékház belül ki van kenve szürke festékkel, mint az 1940/41-es sorozat többi tagja.A hátlapot levéve egy egészen kicsi shasszit láthatunk, annyira kicsit, hogy érdekes módon a hálózati

trafó teljesen az oldalára került. Viszont a shasszi alapmagassága megmaradt, és a készülékház alacsony mérete miatt a nagyméretű hangszóró teljesen mellé került. A shasszi szokásosan ezüstszínűre van festve, a trafó is ismerős, az egész jellegzetes Standard technika. Felül a kettősforgó, papírházas elkó, a 3 cső, antenna, modulátor, és kF tekercsek a búrában foglalnak helyet. Az összes többi alkatrész alulra került. A skálát egy izzó világítja meg, hátulról papírlap takarja. A skálavilágítás kétféleképpen került kialakításra. A sorozat elején még a rögzítőfül a készülékház tetejére volt csavarozva, melyre rá kellett tolni a skálaizzó foglalatát. Valahol a 2500-as sorozat után a skálaüvegtartó keretet felül összekötötték egy hajlított merevítőpánttal és akkor már arra került a skálaizzó foglalatrögzítése. (Restaurálásnál erre is figyelni!).

Forrás: RÉ 1940/44.

KISSZUPER 3022 KIEY1600/1

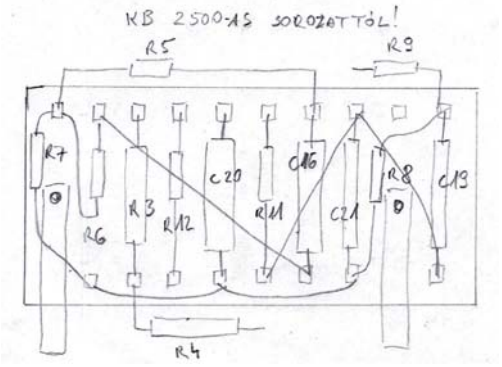

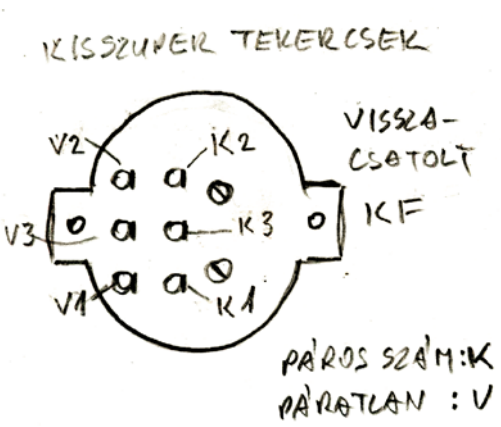
Standard KISSZUPER

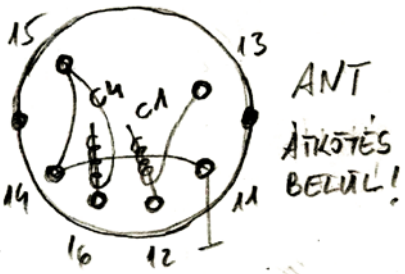
C1	Huzalkondenzátor	CY5106/EA
C2	30 cm	BO2284/30
C3	10.000 „	BY5120/10000
C4	Huzalkondenzátor	CY5106/EA
C5	50 pF	BO2245/50A
C6	0.1 MF	BY5120/0.1C
C7	425 pF	BO2246/425
C8	178 „	BO2284/178
C9	10.000	BY5120/10000
C10	4 MF elektr. 475 V.	
C11	4 „ elektr. 475 V	
C12	8 „ elektr. 475 V.	BO2270/N8444S
C13	4 „ elektr. 475 V.	
C14	5.000 cm	BY5120/5000A
C15	5.000 „	BY5120/5000A
C16	0.3 MF	BY5120/0.3
C17	25 „ elektr. 10.V.	BO2250/PS
C18	4.000 cm	BY5120/4000
C19	10.000 „	BY5120/10000
C20	0.1 MF	BY5120/0.1
C21	2.000 cm	BO2155/2000
C22	0.1 MF	BY5120/0.1
C23	22 cm	BO2284/22
C24	70 pF	BO2284/70
C26	150 „	CY5102/150
C27	150 „	CY5102/150
C28	Huzalkondenzátor	CY5106/EA
C29	Kettős légforgó	
C30	Kettős légforgó	EY5100/EA
C31	Visszacsatoló forgó	DY5100/EA

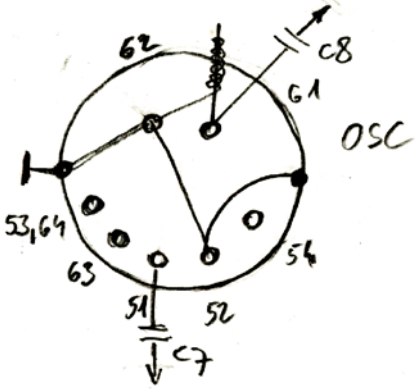
R1	160 Ohm	BO547/160
R2	50.000 „	BO547/0.05
R3	10.000 „	BO553/0.01
R4	10.000 „	BO553/0.01
R5	500.000 „	BO547/0.5
R6	40 „	BO547/40
R7	120 „	BO547/120
R8	800.000 „	BO547/0.8
R9	50.000 „	BO547/0.05
R10	5,000.000 „	BO547/5
R11	500.000 „	BO547/0.5
R12	100.000 „	BO547/0.1
R13	5.000 „ potenciométerkapcsolóval	BYÖ400/EAV

L1,L2, L3,	Antennatekercsegység	EY6000/EA
L4	Rövidhull. antennatek.	DY6010/DA
L5,L6 L7,L8	Oszcillátortek. egys.	DY6008/EA
L5	Középhul. oszcillátor hangolótekercs	BY6300/EB
L6	Középhull. oszcillátor visszacsatolótekercs	BY6300/EA
L7	Hosszúhull. oszcillátor hangolótekercs	BY6300/ED
L8	Hosszúhull. oszcillátor visszacsatolótekercs	BY6300/EC
L9, L10	Rövidhullámú oszcillátor tekercs	DY6007/EA
L11	Hullámszűrőtekercs	EY6001/EA
L12	Fojtótekercs	EY6002/EA
L13, L15		
C26, C27	Közbenső frekvenciás sávszűrő	EY6400/EA
L13	Felső tekercs	DY6013/EB
L14, L15	Alsó tekercs	DY6013/EA
	Hálózati transzformátor	CY5200/DA
L16	Hálózati transzformátor-tekercs	CY6501/DA
	Dinamikus hangszóró	CY3100/DA
L17	Dinamikus hangszóró gerjesztő tekercse	B4179/E
	Kimenő transzformátor	BY5207/CA
L18	Kimenő transzf. tekercse	CY6500/CA
B	Biztosíték	B5113/A
	Bakelit csőfogl. normál	RB5854/A
	Bekelit csőfoglalat ECL 11-hez	EY5800/A
	Hullámhosszkapcsoló	BY5601/EA
	Hálózati zsinór villás-dugóval	EYO201/EA
	Nagy gomb	4200DY/DA
	Hullámh. kapcsológomb	4200EY/EB
	Hangerőszabályozó gomb	4200EY/EA
	Csavar a gombokhoz	2324T/A
	Üvegskála	5504EY/E1
	Szekrény	EY4400/EA
	Textil hangszóróvédő	4406DY/E1
	Skálavilágító izzólámpa 6.5 V., 0.4 A.	BY4901/CA
	Bakelit skálakeret	4409EY/EA
	Hátlap	4402EY/E1

A hangszóró a jól bevált gerjesztett dinamikus, száma: CY 3100/DA, rajta a kimenő trafó BX 5207/CA. A hálózati zsínór barna szövetszigetelésű és gyárilag rá van sütve a műanyagházas villásdugó. Huzalozás a megszokott vörös pamutszigetelésű "Standard"huzal. Az R-C alkatrészek egy része forrfülekkel ellátott szerelőlapra került, de csak a nagyobb sorozatszámú példányoknál. Az első kb. 2500 darabnál még az összes R-C alkatrész közvetlenül van szerelve. Az ellenállások sötétbarna Remix, a kondenzátorok Standard típusok. A hullámváltó egytárcsás, a rövidhullámú tekercsek alul szabadon vannak. Csövezés ECH 4 modulátor-oszcillátor, ECL 11 audion-végerősitő, EZ 2 egyenirányító.

Ha ránézünk a shasszira, azonnal látható a tipikus Standard technika, annál érdekesebb a kapcsolása a Kisszupernek. A tápegységrész teljesen leválasztott, az anódfeszültséget klasszikus kétutas egyenirányító állítja elő. A gerjesztőtekercs a pozitív ágban van. Az ECL 11 két anódja ellenállással van átkötve gerjedések ellen, a katódban ellenállásokkal van az előfeszültség előállítva, a triódarész audionként anódkönyök egyenirányításban van bekötve. A kF (465 kHz) közvetlen van a rácsra kötve. A kF speciális, mivel visszacsatoló tekercs is be van épitve. A hangerőszabályzás az ECH 4 katódkörében, az előfeszültség ejtőellenállás pótméterként való kialakításával van megoldva. Ide van bekötve a visszacsatolás is, így ez a hangerőtől függő.

Így a hangerőpótméter állításával a visszacsatolás is változik, ezzel összetett hangerőszabályzást érünk el. Az ECH 4 katódja nagyfrekvenciásan földpont a C6 0,1 MF kondenzátor által. Az oszcillátorkör tekercsrendszere az L7, L 5, L9 - L8, L6, L10 tekercsekből áll. L7-L8 HH, L5-L6 KH, L9-L10 RH tekercsnek felel meg. L3-L2 a HH, L1 KH, L4 RH modulátortekercs. Az L11 a hozzátartozó C24 70 pF kondenzátorral szívókört képez a helyi adóra, állítása vasmaggal a shasszi hátulján lehetséges. A nagyfrekvenciás résznek külön szűrőága van az anódfeszültségnél ellenállás szűréssel, a hangfrekvenciás résznek a hangszóró gerjesztőtekercsével + ellenállásokkal. Ebből kifolyólag egy nagyméretű 4 db elektrolit kondenzátort magába foglaló Standard papírházas elkó került beépítésre. 8+4+4+4 MF 475 V értékben. Száma: BO 2270/N8444S. A BO 2270 és a gyártási dátum a kondenzátor rögzítőfémfülébe is bele van préselve.

Mivel kis típusról van szó, restaurálása nem okozhat nagy nehézséget. Alkatrészei közül a speciálisan Kisszuper darabok okozhatnak gondot. Ilyenek a tekercskészletek, a kF 465 kHz + visszacsatolótekercs, a Standard kF-ek általánosan 127 kHz-esek. Az előkör egyszerűsítése végett választották a Kisszupernél 465 kHz-et, így nem kellett sávszűrős bemenőkör. Ezért a modulátor, oszcillátor tekercsek is eltérnek a nagyobb gépekétől. Eltérő az 5 kohmos kapcsolós pótméter is, az elkó is idegyártott típus. A hangszóró viszont azonos a nagy típusokéval, csak egy két betű eltérés van. Mondhatjuk, hogy érdekes és jó konstrukcióról van szó, ennek ellenére találkoztam átalakított, hiányos példányokkal, viszonylag kevés az eredeti állapotú. Volt amelyikbe plusz csövet építettek be, volt átalakított 2+1-esre, volt kettő is, amit lebontottak, és csak a főbb alkatrészek maradtak a shasszin. Gondolom egy új bővített kapcsolás, vagy 2+1-es céljából. Talán a szerelők közül is sokan nem is ismerték a Kisszuper speciális szuperkapcsolását, ezért szétkapták azt.

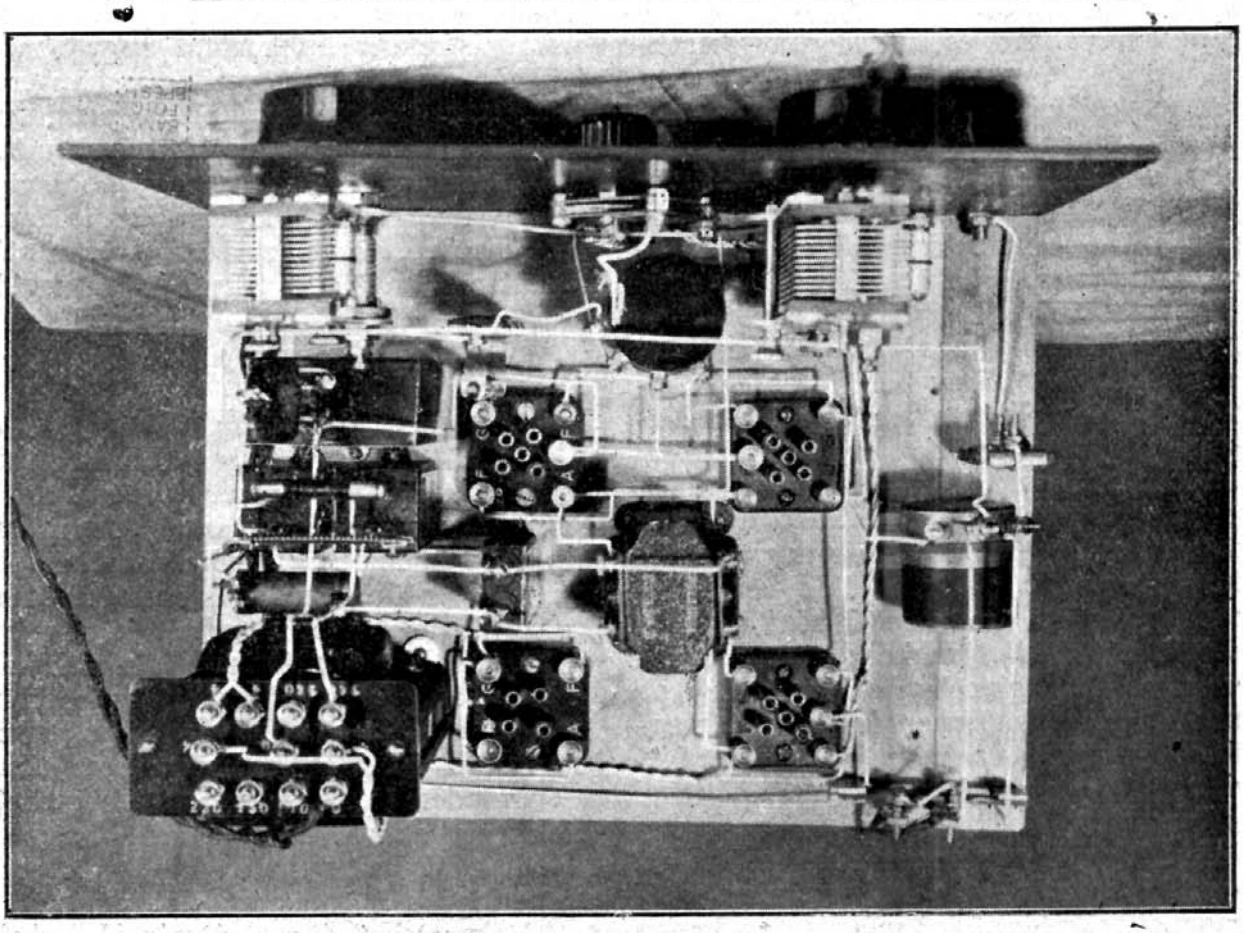
A káva egyszerűsége folytán szépen újra lakkozható, a bordós vászon sérülékeny anyag. A mintapéldány éppen restaurálás közben van, gyári száma: 104190. A Kisszuperrel nagyon jól lehet rádiózni, tiszta hangú készülék, nyilván nem olyan érzékenységű, mint egy nagyszuper, ezért kevesebb zavart vesz fel. Kezelés közben nem is érezhető, hogy csak két cső produkálja ezt a teljesítményt. Mint műszaki kuriózum minden gyűjtemény érdekes darabja lehet.

Kóger László

Forrás: RT. 1940/12.

Hálózati Hartley 3+1, ellenállásos szűréssel

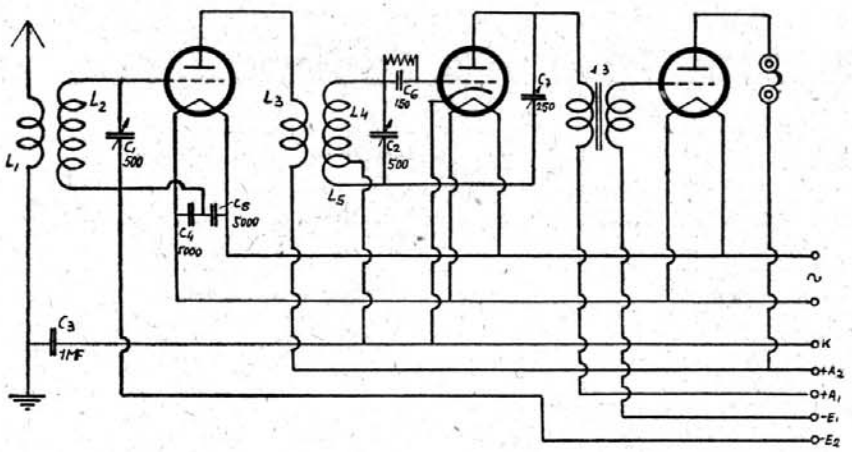
Augusztusi számunkban megigértük, hogy olyan készülékeket fognak közölni, melyeknél a kifogástalan működés mellett a rádiótechnika minden vivmányát felhasználjuk acélból, hogy a készülék a lehető legolcsóbban legyen elkészíthető. A mult számban közölt olcsó egylámpás telepes készülék után most a legkedveltebb kapcsolásnak, a Hartley-nek olyan váltóáramú kivitelét közöljük, mely kitünő teljesítményének megtartása mellett rendkivül olcsón elkészíthető. Meg vagyunk győződve, hogy ezen készülék, melyhez a régi telepes Shielded Hartley-nek minden alkatrésze felhasználható, rövidesen eléri elődjének népszerűségét.

A Hartley-kapcsolás nagy előnye szelektivitása, mellyel a mai, zsúfolt éterben is kitünően megállja a helyét. Azt mondhatnók, hogy „egy" nagyfrekvencia alkalmazása esetén nincs még egy olyan kapcsolás, mely ezt megközelíthetné. A mai nagyteljesítményű lámpák mellett házi használatra az egyfokozatú kisfrekvenciaerősítő bőven elegendő hangerőt szolgáltat és így nyilvánvaló, hogy igényeinknek általában a legjobban megfelel az ilyen, Hartley-kapcsolású háromlámpás készülék.

Hálózati táplálás esetén fokozott mértékben áll ez, mert az egy nagyfrekvencia és az audion igen csekély áramfogyasztása mellett csak egy nagyobbfogyasztású kisfrekvenciafokozat van; a készülék tehát amellett, hogy bőséges hangerővel bír, a lehető legkisebb fogyasztású, ami avval a nagy előnnyel jár, hogy az anód- és fűtőáramot szolgáltató részt

Forrás: RA 1930/10. sz.

1. ábra.

igen takarékosan és kisméretűre készíthetjük.

A kapcsolási vázlatot az 1. ábrán látjuk. Az antenna aperiodikusan van csatolva az első hangolótekercscsel L_2, melyet 500 cm.-es forgókondenzátorral hangolunk. A földelés csak az antennával van fémes összeköttetésben, a készülék áramköreivel csak a C_3 egy mikrofarados tömbkondenzátoron keresztül érintkezik, azért, hogy esetleges érintkezésnél rövidzárlat ne keletkezhessék. Nagyon figyelemreméltó az első fokozat rácslevezetésének összeköttetése a fűtéssel: ez két 5000 cm.-es tömbkondenzátor közvetítésével történik, melyek potenciométerszerűen vannak a fűtés két szára közé kapcsolva és a kettő közé a rácsvisszavezetés. A tömbkondenzátorok áteresztik a nagyfrekvenciájú áramokat, míg a közvetlen fémes érintkezést megakadályozzák. Az első fokozat rácsvisszavezetése ezenkivül az anódpótlóval is összeköttetésben van, ahonnan az első lámpa részére szükséges előfeszültséget nyeri; erre azért van szükség, mert kellő negatív előfeszültség nélkül a lámpa morogna.

Az audionkör a jól ismert Hartley-kapcsolás, ahol L_3 a primer, melyen az első lámpa anódárama folyik keresztül. L_4 a hangolótekercs felső része, L_5 pedig az alsó része, mely mint visszacsatolótekercs működik. A rácskomplex egy 150 cm.-es tömbkondenzátorból C_4 és egy 1 megohmos ellenállásból áll; 250 cm.-es C_5 csillámforgó a visszacsatolás szabályozására szolgál.

A kisfrekvenciafokozat, vagy mint újabban helyesen nevezik, a hangerősítőfokozat transzformátoros csatolással bír és egyszerű hangszórólámpával is bőséges hangerőt ad; még nagyobb hangerőt érhetünk el háromrácsos végerősítőlámpával, ami minden változtatás nélkül alkalmazható, mindössze a segédrácsot össze kell kötnünk a nagy anódfeszültséggel.

A tekercsek készítése.

A készülék tekercsei igen kisméretűek; ennek kétféle célja van; egyrészt a kis tekercsek csekély egymásrahatása folytán egymáshoz közel elhelyezhetők árnyékolás nélkül is, másrészt kevesebb helyet foglalnak el. Mindkét körülmény a készülék kisebb méreteire és olcsóbb elkészíthetésére vezet. Megjegyezzük azonban, hogy aki rendes nagyságú tekercsekkel kivánná elkészíteni a készüléket, azt minden további nélkül megteheti, csakhogy ekkor megfelelően nagyobb alapdeszkát kell vennie, hogy elegendő helye legyen a tekercsek elhelyezésére.

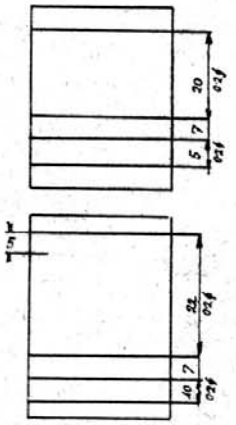
A tekercseket 4 cm. átmérőjű bakelit vagy celluloid, esetleg papirhengerre készítjük. Az összes tekercsek 0.2 mm. vastag, 2-szer selyemmel szigetelt rézdrótból készülnek. A tekercsek méretei a 2. és 3. ábrán láthatók.

Ami a menetszámokat illeti, azt nem adjuk meg, ehelyett az ábrán feltüntetjük az egyes tekercsek hosszát. Ez az újítás első pillanatra különös, de valóságban nagyon célszerű, mert kényelmes: nem kell a meneteket számolni, hanem egy-

szerűen a tekercshosszat lemérni. Ez a módszer teljesen bevált, csak egy feltétele van, hogy pontosan az előírt drótvastagságot és selyemszigetelést használjuk.

A rádiórész szerelése.

A rádiórészben a fűtővezetékeken kezdjük, melyeket összesodorva vezetünk az egyes lámpákhoz. Az összesodort vezetékek ugyanis egymás indukcióját lerontják és így zúgást nem adhatnak át. Az audion és a többi lámpa rácsvezetéke rendkivül érzékeny lévén, itt még arra is kell ügyelnünk, hogy ezeket ne vigyük közel a fűtővezetékekhez és ahol kell, csak keresztben.

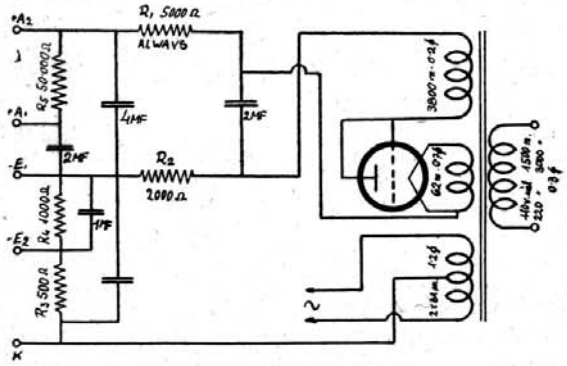
2. ábra.

Ami az elhelyezést illeti, a huzalozási rajzot tartsuk lehetőleg be; ha azonban valaki saját elgondolását kívánja követni, ügyeljen arra, hogy az audionlámpa minél messzebb kerüljön az egyenirányitólámpától és a kisfrekvencia transzformátor a hálózatitól, ellenkező esetben elállíthatatlan zúgás miatt szét kellene szednie az elkészült készüléket.

A tekercseket egymásra merőlegesen helyezzük el; ha nagy ,7.5 cm.-es tekercseket készitünk, vagy ha meglevő Shielded Hartley-ünket használjuk fel, akkor célszerű megtartani az árnyékolást, esetleg a két tekercs közé csak egy árnyékolólapot, mint elválasztófalat iktatni. Megjegyezzük, hogy nagyobb tekercsekkel valami kevéssel nagyobb érzékenységet és szelektivitást elérhetünk ugyan, azonban a készülék méretei mindjárt megnövekednek és így a költségek nagyobbak lesznek. Ez tehát pénzkérdés; azoknál természetesen, akiknek a régi telepes Shielded Hartley kerül átalakitásra, célszerű a meglévő tekercsek megtartása, már csak azért is, mert a doboz és a kezelőlap is megvannak. A régi dobozba pedig, ha a kisfrekvenciarészt újra átrendezzük (fűtőellenállásokat kidobjuk), jól belefér az anódpótlórész is.

Az anódpótlórész.

Amint a kapcsolási rajzon látjuk, az anódpótló teljesen ellenállásokkal működik, aminek az a nagy előnye, hogy igen kis helyen elfér, mert a nagyméretű fojtótekercsek helyett egy-egy szilitpálcát kell csak elhelyeznünk. A transzfor-

3. ábra.

mátor méretei a rajzon láthatók és miután transzformátor készítést már több izben közöltünk, ezuttal csak a menetszámot és a mag méreteit adjuk meg. Az egyenirányítólámpa bármilyen ócska hangszórólámpa lehet, például B 406, vagy a most igen olcsón kapható MRY, stb. Egyoldalú az egyenirányítás, mely ugyan valamivel durvább hullámokat ad, de éppen olyan jól kiszűrhető, mint a kétoldalú. A szűrés első alkatrésze a C_7 2 mikrofarados tömbkondenzátor, mely a legnagyobb feszültségingadozásnak is ki van téve; ezt a kondenzátort azért lehetőleg 750 voltra megvizsgált kondenzátorokból vegyük, míg a többi szűrőkondenzátor már olcsóbb, kisebb feszültségre készült is lehet. Az 5000 és a 2000 ohmos ellenállások nagy terhelést biró, Allways vagy hasonló szilitek legyenek; az előfeszültségeket R_3 és R_4 ellenállásként kapcsolt potenciométerekről nyerjük; a potenciométer azért ajánla-

tos, mert így az előfeszültségeket szabályozhatjuk.*) Használhatunk azonban fix ellenállásokat is. $+A_1$ a detektorlámpa anódfeszültsége, a $+A_2$ a nagy anódfeszültség, a nagyfrekvencia és a végerősítő részére.

Lámpáknak a nagyfrekvenciafokozatban rendes nagyfrekvencialámpákat használhatunk, G 407, A 409 stb. audionnak okvetlen közvetet izzítású lámpára van szükségünk, mert különben oly erősen berreg a készülék, hogy használni nem lehet. Végerősítőül minden rendes telepes hangszórólámpa megfelel, de alkalmazhatunk háromrácsos egyenáramú lámpát, vagy ha a költséget nem sajnáljuk, váltóáramú háromrácsos lámpát is. Ez utóbbinál a közvetett izzításra a zúgás miatt nem volna szükség, előnye csak a nagyobb teljesítmény.

A készülék kezelése igen egyszerű és ha Budapest vételét a kondenzátorokon megjelöljük, akkor elegendő egy erősáramú kapcsolóval bekapcsolni a készüléket, hogy azonnal vehessük a helyi programot. A család tekintetében ez igen nagy előny, mert bármikor rádiózhatnak. Reméljük, hogy ez az igazán kitünő készülék sok olvasónknak fog örömet okozni és számosan fognak értesíteni az elért eredményekről.

*) Az eredeti készüléken fix ellenállásokat alkalmaztunk. *Szerk.*

VATEA
váltóáramu és
rekord kapcsolások ismét kaphatók
az összes
rádió szaküzletekben.

Eredeti Palaba-gyártmányu
zseblámpa-elemeket, Gold- és Excelsioranód-telepeket, Türnlight-lámpákat
gyári árban szállit:

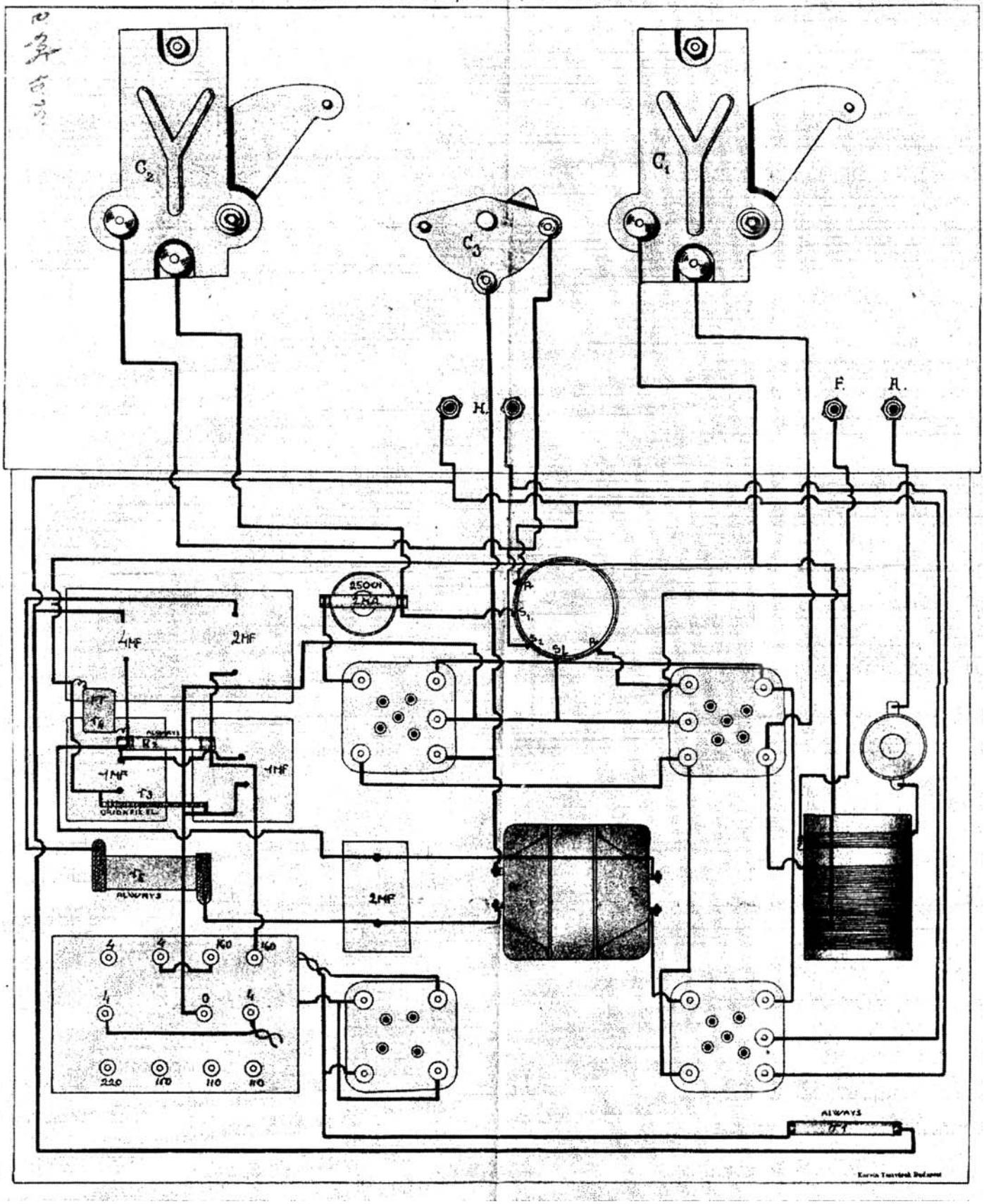
Gutfreund Dezső
elektrotechnikai és rádió-kereskedése
Budapest, VI., Révay-utca 12.
Telefon : 281-86.

Uj Rádió-árjegyzék ingyen.

Tulterhelhető Always **Zörejmentes**

3 lámpás hálózati készülék huzalozása.

A Rádió Amatőr V. évf. 10. sz. (1930. október) melléklete.

A sors szeszélye, avagy Magyarországon is volt kereskedelmi forgalomban Nipkowtárcsás televízió!!!

Remélem már a címmel is sikerült felcsigáznom a tisztelt olvasóközönséget. Egy velem (velünk) nemrég megtörtént esetet szeretnék megismertetni mindenkivel.

Sokan vannak közöttünk, akik televíziókat is gyűjtenek, illetve foglalkoznak a magyar és az egyetemes televíziózás történetével. Persze sajnos messze nem annyian, mint ahányan rádióznak, de általában mindenkit érdekel a televíziózás múltja is. Akik közelebbről ismernek, tudják, hogy a régi rádiók mellett a nagyon régi tv technika is érdekel engemet is.Az általános vélemény szerint, és mint tudjuk is a magyar televíziózás viszonylag későn, az 50-es évek közepe táján indult be, némi késéssel a környező és fejlettebb államokhoz képest.Persze kísérletek, történtek korábban a háború előtt is, hisz a rádiós szakma, illetve mérnökeink mindig is figyelemmel kísérték a televízió fejlődését. Olyannyira, hogy az rendesen ki van kövezve magyar szakemberek neveivel. Csupán az ipar nem mozdult rá, illetve az ország sem volt még megérve rá. Mindenki tudja szakmai körökben, hogy John Logi Baird angol feltaláló volt az, aki először az elméletet gyakorlatban is tudta alkalmazni a 20-as évek végén. És persze a magyar Mihály Dénes, mely munkásságáról lapunkban is olvashattunk nem régen, ő már 1919-ben(!) publikálta a Telehor első verziójának elgondolását. Később is jelentős elgondolásai segítették a mechanikus televízió fejlődését.

Nipkow pedig még 1884-ben jelentette be szabadalmát a képbontó tárcsájáról. 1926-ban dr. Babits Viktor és Tihanyi Kálmán jelentett be katódsugaras távolbalátó szabadalmat. Okdicsányi Ferencnek és társának (Wikkenhauser G.) volt köszönhető a tükör csavaros (vetítős) rendszer megalkotása, melyet az angol Scophony ltd. gyártásba is vitt.Még jelentősebb a 40-es évek amerikai színes televízió rendszer kidolgozása, mely szintén magyar származású Goldmark Károly fizikus érdeme, ő a C. B. S. Kutató és Fejlesztő Osztályának igazgatója volt.Amint láthatjuk sok nagy külföldi név mellett magyar mérnökök is derekasan kivették részüket a televíziózás kifejlesztésében a kezdeteknél is.

Persze csak a nagy külföldi laboratóriumok (és a Tungsram kísérleti labor) engedhették meg számukra a lehetőséget kutatásaikra, azért többen itthon is bejegyeztették szabadalmaikat. Sokszor gondolkodtam azon, hogy Magyarország kicsiny mérete és helyzete nem tette lehetővé ennyi magyar név hallatán sem, hogy aktív lehessen ebben a jelentős munkában. Tehát szomorúan konstatálltam, hogy nekünk magyar hobbistáknak esélyünk sincs arra, hogy azt mondhassuk, nekünk is volt mechanikus televíziónk. Eddig! A sors úgy hozta, hogy nemrégiben néhányan eljutottunk Bolognába a híres Marconi Múzeumba, és ott láthattunk élőben működő Nipkow-tárcsás televíziót. Kettőt is. Mindkettő eredeti Baird-féle gép volt

BEVEZETÉS

Jó egynéhány évvel ezelőtt — egyikén a legelső nyilvános rádió-bemutatásoknak — történt a következő kis epizód. Az előadó röviden ismertette a rádiózás és vétel alapelveit, leírta a készüléket s áttérvén a bemutatásra, több-kevesebb próbálgatás után Rómát „fogta". Elragadtatva élveztük Tosca és Cavaradossi duettjét, midőn a hátunk mögött valaki türelmetlenül kifakadt: „De hiszen ez csupa recsegés." Avval fölkelt és eltávozott.

A német pósta jóvoltából ma már naponta történnek mozgókép-adások és pedig rendszerint egy filmet közvetítenek, amelyen egy csinos hölgy súgdos egy másik csinos hölgy fülébe s hozzá mindketten boldogan mosolyognak. Bármilyen kedves is ez a kép, nem vagyok benne biztos, hogy ha a fentemlített szigorú úr távolbalátón nézné, nem fakadna-e ki: „De hiszen a hölgynek ferde az orra." Mivelhogy — valjuk be, — ha a valóságban nem is, de a távolbalátón ez is előfordulhat.

Ez a füzetecske azonban nem azok részére készült, akiknek „a rádió recseg" és „a távolbaláló torzít". Ez az ismertetés — miként azt a szerzője is kiemeli — azoknak a lelkes amatőröknek íródott, akik tudják ugyan, hogy a távolbalátás ma még gyermekkorát éli, de akik a kísérletezés, az alkotás örömét önmagáért is élvezni tudják s munkájukat bőségesen megjutalmazva érzik, ha a ködfénylámpa rejtelmes fényéből a mosolygó hölgy körvonalait kibontakozni látják. A távolbaközvetített kép ma még talán egy kissé gyenge, egy kissé talán elmosódott, de van, él és fejlődni fog, ha érdeklődéssel és szeretettel foglalkoznak vele. Ehhez a munkához kívánunk a rádióamatőröknek kitartást és minél szebb eredményeket.

Dr. Selényi Pál.

1930-ból, az egyik egy szekrény nélküli készülék, mely belsejét működés közben lehetett látni. Engem megfogott a dolog, és a kirándulás utáni beszélgetésnél meg is jegyeztem, nekem a legnagyobb élmény mégiscsak ez volt, mert eddig én még nem láttam ilyet, és hogy Magyarországon nem is láthatunk, mert tudomásunk szerint nincs is az országban egyetlen mechanikus televízió sem. Meg nem is gyártottak ilyet sohasem. Szokásom szerint, még ha nyaralni megyek is, mindig viszek magammal egy kis korabeli olvasnivalót is

. Olaszországban nálam volt a Rádióélet 1930-as évfolyama (örömmel lapozgatták a többiek is.) mert, hogy éppen az 1930-as év dokumentálását végzem, sokat beszélgettünk is róla. Ez a munka nálam abból áll, hogy szinte minden sort elolvasok, mert sokszor így bukkannak elő fontos információk. Érdekes módon a sors szeszélyeként két nappal a kirándulás után olvasgatva a Rádióéletet, jön a meglepetés, miszerint az 51-es rádióház talán többen is ismerik, ez a kereskedő cég a 20-as, 30-as években a Rákóczi út 51-ben működött, forgalomba hozott egy egyszerű Nipkow-tárcsás távolbalátót. A Rádióélet 1930/43-as számában (44. oldal) megjelent rövid hír szerint, e készülék a cég kirakatában is látható volt állandó működés közben és az esti, éjszakai órákban a külföldi távolbalátó adások jól vehetők voltak vele.

A cég a távolbalátó vevőjét kitt formájában az amatőrök részére hozta forgalomba, de készen összerakott állapotban is megvásárolható volt egy

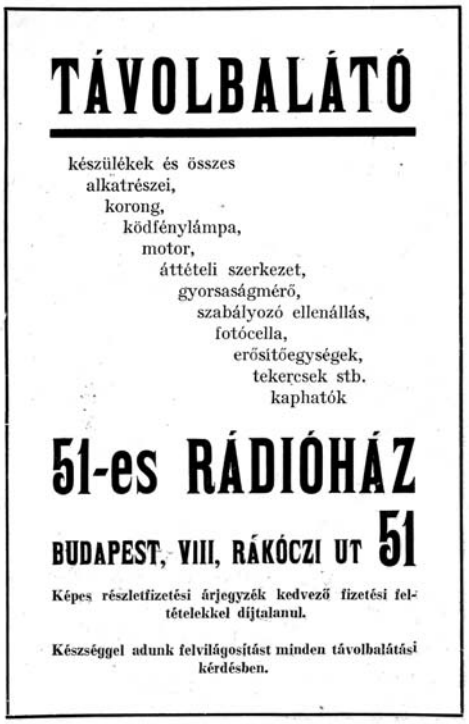
másik forrás szerint. Feltételezem, hogy én már régebben is olvashattam ezt a kis rövid hírt, az újság már régen is megvolt, de akkor nem tulajdonítottam neki jelentőséget, ez most jött el. Egyébként rögtön beugrott egy kis füzetecske címe, a 30-as évek elején megjelent egy kiadvány „Hogyan készíthetünk távolbalátót?" címmel, talán többen is ismerik. Bolognai utunk után első dolgom volt leellenőrizni, ezt a füzetet az 51-es Rádióház adta ki, és a távolbalátó vevője teljes leírását építési utasítását tartalmazza! Még a beszélgetés közben elhangzott, hogy érdemes lenne utánépíteni egy Nipkowtárcsás vevőt, hogy legalább legyen egy példány, mellyel le lehetne ennek működését. Hát, íme megvan hozzá a leírás is. Én a véletlen egybeesést csodáltam, hogy ez a kis rövid hír akkor tárult elénk, amikor felismerhettük, milyen fontos is az. A fentiek hiteléül láthatjuk jól kinagyítva a szöveget, illetve a kis füzetecske címlapját bevezető szövegét és az 51-es Rádióház reklámját. A reklám szerint a cég távolbalátó gépekhez szükséges mindenféle alkatrészt külön is árusított, bizonyára importból, külföldi gyártmányokat, (hogy milyeneket, ez még további kutatást igényel). De ez jelen pillanatban nem is annyira érdekes, mert ezek után már mondhatjuk, hogy nekünk is volt Nipkow-tárcsás távolbalátónk! Egyébként az, hogy az 51-es Rádióház foglalkozott a távolbalátással, kiderült már más hirdetésekből is, de hogy forgalomba hozta a készüléket az nem.

Az hogy ezekből az alkatrészekből az amatőrök biztosan vásároltak egészen biztos, és hogy össze is állítottak készülékeket, illetve néhány összeépített példányt is eladhattak. Van arról is hír, hogy egyesek sikeres vételi kísérleteket folytattak, sőt a cég 1000 pengős jutalmat tűzött ki a legjobb távolbalátó készítője részére.

Akinek van további információja a témában, kérem, jelezze felém, az is érdekes lenne, ha az 51-es Rádióháztól a kérdéses időszakból lenne valakinek árjegyzéke.

Kóger László

A rádiópiac őszi ujdonságai

Érdekes ujdonságot néz a közönség az *„51-es Rádióház"* Rákóczi út 51 alatti újonnan rendezett impozáns kirakatában. Ez a cég távolbaláto vevőgépe, melynek forgó Nipkov-korongja magára vonja az arrajárók figyelmét. A cég alkatrészekben árúsítja az amatőrcélra igen bevált olcsó kis készüléket, melyben a távolbalátás problémáit gyakorlatilag is megismerni óhajtó amatőr igen jó segédeszközre talál. A késő éjszakai órákban történő külföldi kísérleti adások jól ellenőrizhetők e kis gép pel és jó vételidőben egész figyelemre méltó vételeredmények érhetők el vele, még az oly távoli adókról is, mint Berlin. Mint a távolbaláto gépek első fecskéje, örömmel üdvözölhető e kis ujdonság.

A témához ajánlott irodalom:

1. Hogyan készíthetünk távolbalátót? Dr. Hedvig Kálmán 1930
2. A távolbalátás technikája Dr. Babits Viktor 1942-47
3. A távolbalátás haladásáról Nemes Tihamér 1948
4. Távolbalátás N. K. Ignatyev 1953

CSERE-BERE

ADOK-VESZEK

Eladó VT Stereo R5932-OC rádió, működőképes, 2 db Minimax hangszóróval, Sanyo TPD35 lemezjátszó, alig használt és kb. 50 darab lemez.
Tel: 06-30/302-4750 (délután)

Keresek, Káma tipusú, orosz (PHILIPS?), rádió-lemezjátszó kombinációhoz lemezjátszó-motort. (MOSZKVICS)
Kalotai János
kalotaijanos@gmail.com

Eladók: 25-30 darab rádió, 25-30 darab régi, csöves tv, magnók, rádiómagnók, csövek, szerelési anyagok, régi szakirodalom: Kádár-könyvek, Rádió, Tv szerelési könyvek, egyéb elektronikai könyvek.
Verebéli István T:06-76/471-465, mobil: 06-20/466-0399

Eladó PHILIPS 57A felújított politúrral 25000 Ft, Rohde & Schwarz torzításmérő 22000 Ft, R250M katonai rádió 55000 Ft, TESLA 4002 (működő) és Rembrandt (hibás képcsővel) "ős" TV-k, Kádár: Rádókészülékek kapcsolásai I. kötet 2000 Ft, BEAG diaszinkronizátor 2000 Ft, Wien-hidas szinuszgenerátor 3000 Ft. Keresek TERTA 528G vagy hasonló lemezjátszós készüléket, német DKE roncsot.
e-mail: nati.origo@ freemail.hu
tel: (70)-3324257

Orion AR612 "Kocka" Pacsirta rádióhoz fenéklemezt és hátlapot keresek.
Papp Erik Tel: 06-20/222-4033

Keresek megvételre 220 V-os, 150 W-os, bajonett foglalatú vetítő izzót.
Makrai Sándor, Dunaújváros
Tel.: 30-224-64-00

Az alábbi rádiók gyűjtői áron eladók: STANDARD 2A, RX, 2X, Szuper X, Szuper 34, Grand Szuper, 2011 (Horthy néprádió).
EKA Reform, ORION 7050, 333 U (1943-as típus)
A készülékek állapotáról a 06-30/398-1443 számon adok tájékoztatást és itt várok előzetes árajánlatokat. A megtekintést az ajánlatok alapján teszem lehetővé. Rózsa Károly

UTÁNGYÁRTOTT SKÁLAÜVEGEK:

Orion: 55, 933, 955, 044, 045, 055, 144, 133, 255, 233, 216, 228, 333, 324, 325, 221, 222, 227, 420A, 330, 331, 441, 444, 140, 130, 309, 520AG, 239A, 1004 táska, BR 701 AR301, 140, Népszuper
Philips: Pajtás, Jóbarát, Ráva, Mesterműű, 31V, 32V, 36, 37, 38, 66, 67, 68, 77, 82, 86, Matador, Luxusszuper, Olimpia, York, 753A-14X
Terta: 1004 táska, 330, 331
Siemens: 350V, 344, 346, Vikert 344, 442-443
Telefunken: 1T64, 1T75, 238, 239
Standard: Super 37, 4244, 4355, 4455
Tesla: 305U (kocka Talisman), Talisman
Csizmadia Zsolt Győr
Tel.: 30/9717-814

MŰSZER OLDAL
Műszeroldal www.muszeroldal.hu
Minden ami műszer és mérés! Műszerforgalmazó, -javító, fejlesztő cégek adatai, mérési útmutatók, jegyzetek, cikkek, hasznos adatok egy helyen. Ingyenes Műszerpiac rovat használt műszerek adás-vételére!

ÁRJEGYZÉK 1940/41.

A Standard Rádió idei készüléksorozatát Szupersorozatnak nevezte el, mert az idén minden készülékünk szuperheterodynkapcsolásu. A készülékek idén is, ugy külsőleg, mint belső kidolgozásban és müködésben a legnagyobb teljesitményt nyujtják. Minden Standard rádió olyan aprólékos és gondos ellenőrzésen megy keresztül, hogy méltán állithatjuk a közületeknek szállitott berendezések, ugymint automata telefonok, rádió adóállomások, erősitők, stb. mellé. A Standard tömeggyártás a maximális biztonságot nyujtja.

A Standard rádióadókat hallgassa Standard rádióval

STANDARD KISSZUPER

a legolcsóbb és legkisebb fogyasztásu szuperkészülék. Nagy szelektivitás és érzékenység. * Kitünő vétel rövid-, közép- és hosszuhullámon a nap bármely szakában. * Torzitásmentes nagy hangerő. * Pontosan hangolt háromszinü luxus fotoskála. * Legmodernebb Tungsram ECH_4, ECL_{11}, EZ_2 csövek. Univerzál kivitelnél: ECH_3, EF6, CL_4, CY_2.

Megnevezés	Árj. sz.	Alapár	Készpénzár	6 havi részlet			12 havi részlet		
				ár	előleg	havi részlet	ár	előleg	havi részlet
Kisszuper	3022	226.—	215.—	226.—	34.—	32.—	249.—	27.—	18.50
Kisszuper U	3020	259.—	246.—	259.—	37.—	37.—	285.—	33.—	21.—

Fenti árakban a forgalmiadóváltság és a csőfogyasztási adó bentfoglaltatik. Nem foglaltatnak bent azonban az antenna és egyéb szerelés költségei.

ORION ORETTA TV

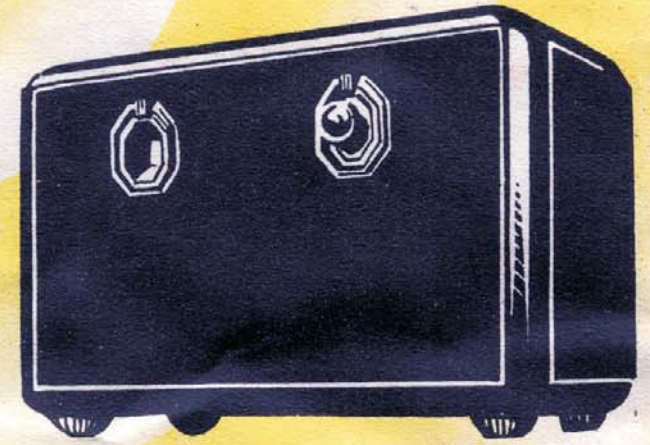

8

Rex

Árjegyzéki szám: **0135**

Sürgönyjel: **Rex**

Ára csövekkel együtt: **P 775.–**

Tökéletes **5+1 csöves** váltóáramú hálózati Európa-vevő és gramofonerősítő készülék, 200—2000 m. hullámhosszakon dolgozó adóállomásoknak hangszórón való vételére. A készülék egyszerű átkapcsolással 95—125, 140—160 és 200—225 voltos hálózati feszültségre alkalmazható. Bronzveretes nemesfa kazettában, 6 drb. speciális „Tungsram" báriumcsővel, melyek közül a magasfrequencia-erősítők **árnyékoltrácsuak.**

RÉSZLETFIZETÉSRE:

Árjegyzéki szám	Megnevezés	6 hónap			12 hónap			18 hónap		
		Összár	Előleg	Havirészlet	Összár	Előleg	Havirészlet	Összár	Előleg	Havirészlet
0135	**STANDARD Rex** 5+1 csöves váltóáramú hálózati készülék	775.–	115.–	**110.–**	813.–	69.–	**62.–**	852.–	60.–	**44.–**
0135 0121	**STANDARD Rex Standard Conus** hangszóróval	835.–	127.–	**118.–**	876.–	78.–	**66.50**	918.–	72.–	**47.–**
0135 0125	**STANDARD Rex Standard Solofon** hangszóróval	835.–	127.–	**118.–**	876.–	78.–	**66.50**	918.–	72.–	**47.–**
0135 0123	**STANDARD Rex Standard Victoria** hangszóróval	863.–	131.–	**122.–**	906.–	78.–	**69.–**	949.–	67.–	**47.50**

Az összár után a mindenkor esedékes forgalmi adó az előleggel együtt fizetendő.
Az antennaépítés költségei az árakban nem foglaltatnak.

Standard Radio

Forrás :Standard katalógus 1931